

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878.   Andra Kammaren.   N:o 9.

Onsdagen den 20 Februari.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

§ 2.

Upplästes två så lydande protokoll:

År 1878 den 16 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Förutvarande Justitie-ombudsmannen, Herr Advokatfiskalen N. A. Fröman 48 röster.

till följd hvaraf

Herr Advokatfiskalen N. A. Fröman blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsman utsedd.

Patric Reuterswärd.

C. Rhodin.

Charles Dickson.

P. O. Hörnfeldt.

År 1878 den 16 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitie-ombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anstält nytt val af Justitie-ombudsman, skulle med döden afgå, samt att utöfva embetet under den tid Justitie-ombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr Advokatfiskalen Ture Arvid Billbergh 48 röster

till följd hvaraf

Herr Advokatfiskalen Ture Arvid Billbergh blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsmans efterträdare utsedd.

Patric Reuterswärd.

C. Rhodin.

Charles Dickson.

P. O. Hörnfeldt.

Kammaren beslöt, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens Kanslideputerade, hvilka borde anmodas att uppsätta förslag till såväl förordnanden för de de valde som underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om valens utgång; och lades protokollen derefter till handlingarne.

§ 3.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr Key, hvilken på begäran erhållit 14 dagars ledighet från riksdagsgöromålen, räknadt från den 9 innevarande månad, hos Herr Talmannen anmält sig hafva återkommit till hufvudstaden för att i Riksdagens förhandlingar deltaga.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Första hufvudtitel.

§ 5.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Andra hufvudtitel.

Punkten 1.

*Angående
ny stat för
Justitie-departementets expedition.*

Kongl. Maj:t hade såsom vilkor för åtnjutande af ny aflöning inom statsdepartementens kansliexpeditioner föreslagit följande bestämmelser:

1:o att tjänsteman i berörda expeditioner skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af kansliet eller eljest kan varda stadgad;

2:o att tjänstgöringspenningar, der sådana i aflöningen ingå, få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

3:o att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

4:o att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han för-

ordnas till högre befattning inom expeditionen, densamma mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp, i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

*Angående
ny stat för
Justitie-departementets expedition.
(Forts.)*

5:o att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande afsamma tjänst anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren, af denna tid, mera än fyra år sjelf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester; och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år under samma vilkor, på det sätt likväl, att den högre aflöningen ej i någoder fallet får tillrädas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, då den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas *ej mindre* den tid, han före den nya statens utfärdande bestridt innehafvande tjänst eller motsvarande tjänst å den gamla staten vare sig på grund af fullmakt eller till följd af förordnande, som i afvaktan på afgörande af frågan om kansliets reglering för tjänstens uppehållande under tiden meddelats, *än äfven* den tid han inom samma lönegrad tjänstgjort inom samma eller annan expedition af kansliet eller i annat statens embetsverk;

6:o att tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänsteår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå; Kongl. Maj:t dock obehaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvor kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

7:o att med ordinarie befattning inom kansliexpeditionerna ej må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen inom expeditionen; dock att tjänsteman, som vid den nya löne regleringens inträdande redan innehar tjänst utom expeditionen, må densamma bibehålla, så länge den icke är för tjänstgöring i expeditionen hinderlig; samt

8:o att semester må af embets- och tjänstemännen åtnjutas under en och en half månad årligen.

Med omförmälände, bland annat, af nämnda vilkor, hade Utskottet i förevarande punkt yttrat sig öfver af Kongl. Maj:t framlagdt förslag till ny stat för Justitie-departementets expedition, enligt hvilket förslag staten skulle komma att erhålla följande utseende;

Angående
ny stat för
Justitie-departementets expedition.
(Forts.)

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
Expeditionschefen, arfvode			7,500	Af detta arfvode anses 2,400 kronor motsvara tjänstgöringspenningar.
Byråchefen för lagärenden, arfvode ..			4,000	
Byråchefen för statistiska ärenden ..	4,400	2,000	6,400	(Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 Kanslisekreterare ..	2,800	1,200	4,000	(Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 Dito	2,800	1,200	4,000	
1 Registrator	2,800	1,200	4,000	
1 Vaktmästare	800	300	1,100	(Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 Dito	500	300	800	
Till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning, m. m.			4,000	
Summa			35,800	

Och hade Utskottet på anförda skäl tillstyrkt:

• att Riksdagen, med gillande af ofvan intagna förslag till ny stat för Justitie-departementets expedition jemte de för de nya lönernas åtnjutande föreslagna villkor, måtte i anslaget till berörda expedition bevilja förhöjning med 12,300 kronor, eller från 23,500 kronor till 35,800 kronor.

Efter uppläsning af denna hemställan yttrade

Herr Liss Olof Larsson, hvilken inom Utskottet anmält reservation mot samma hemställan: Emot den nu föredragna punkten har jag inom Utskottet afgifvit min reservation. Vål kan det synas något småaktigt att anmäla reservation, då dermed icke afses någon direkt besparing utan utgiften för staten i båda fallen blir densamma. Som herrarne kunnat finna, afser nemligen min reservation icke någon förändring i beloppet af de ifrågavarande tjänstemännens — kanslisekreterarnes och registratorns — löneförmåner, utan hvad jag önskar är endast en annan fördelning af dessa löneförmåner i fast lön och tjänstgöringspenningar, på det sätt, att den förra må sättas något lägre och de senare deremot något högre, än hvad Kongl. Maj:t föreslagit och Utskottet tillstyrkt. Jag har nemligen icke kunnat finna någon giltig anledning, hvarför dessa tjänstemäns fasta lön bör bestämmas till 2,800 kronor och deremot tjänstgöringspenningarne till

1,200 kronor, eller samma belopp, hvartill Riksdagen på Kongl. Maj:ts förslag bestämt tjenstgöringspenningarne för första gradens tjenstemän i de embetsverk, hvilka under de senaste åren undergått reglering. Riksdagen har visserligen icke förut fastställt ett sådant lönebelopp, som det, hvilket här är i fråga, för någon tjenstegrad i de hitintills reglerade civila embetsverken, och någon bestämd siffra i fråga om fördelningen finnes således icke, som jag kan i detta afseende återropa. Men då Riksdagen förut för de tjenstemän, hvilkas hela löneinkomst uppgår till 4,500 kronor, fastställt den fasta lönen till 3,000 kronor och tjenstgöringspenningarne till 1,500 kronor, och då de tjenstemän, som nu äro i fråga med 4,000 kronors sammanlagd aflöning, i alla händelser, i afseende på löneförhållanden måste anses stå de tjenstemän närmare, som hafva 4,500 kronor i lön, än första gradens tjenstemän med endast 3,000 kronor, så har jag ansett det vara mera öfverensstämmande med Riksdagens förut i frågan fattade beslut att fastställa proportionen mellan kanslisekreterarnes lön och tjenstgöringspenningar på det sätt jag föreslagit, än så som af Utskottet blifvit tillstyrkt; och, såsom jag redan nämnt, slutsumman blir enligt mitt förslag densamma, som enligt Kongl. Maj:ts af Utskottet gillade förslag. Såsom regel har man vid föregående löne regleringar satt tjenstgöringspenningarne i förhållande till den fasta lönen högre för de lägre lönegraderna än för de högre; och detta har man gjort derföre, att man ansett en yngre tjensteman icke vara i så stort behof af hvila och icke heller så utsatt för förhinder i fråga om tjenstens skötande som en äldre, och att i följd deraf den äldre tjenstemannens fasta lön i förhållande till tjenstgöringspenningarne bör vara större än den senares. En annan omständighet, som härvid äfven är väl värd att taga i betraktande, är, att då ju ändamålet med tjenstgöringspenningarne är att de skola utgöra godtgörelse åt den som på förordnande sköter tjensten, då den ordinarie innehafvaren af en eller annan orsak blir dertill urståndsatt, dessa tjenstgöringspenningar böra sättas så högt som möjligt; ty det måste väl antagas för gifvet, att ju högre ersättning som erbjudes, desto säkrare skall man ock kunna påräkna att få dugligt folk att uppehålla tjensten under ledigheten, och således har, äfven ur synpunkten att få tjensten bäst skött, mitt förslag företräde framför Utskottets.

Ännu en sak vill jag påpeka. Ibland vilkoren för åtnjutande af den nya aflöningen har Kongl. Maj:t i åttonde punkten föreslagit, att semester må af embets- och tjenstemännens åtnjutas under en och en half månad årligen. Detta är i öfverensstämmelse med hvad Stats-Utskottet vid föregående riksdagar i dylikt hänseende föreslagit, och jag skulle derföre icke anmärka något deremot, om icke på senare tiden en omständighet inträffat, på hvilken jag anser mig böra fästa uppmärksamhet. Ut i de instruktioner, som af Kongl. Maj:t under de sista två åren utfärdats för åtskilliga embetsverk, har tjenstemännens rätt att åtnjuta semester gjorts beroende deraf, att göromålens behöriga gång inom verket icke deraf hindrades. Sådant är förhållandet i fråga om t. ex. Riksarkivet, Mariöförvaltningen, Statskontoret, Medicinalstyrelsen och Kongl. biblioteket, och det vill deraf synas, som

Angående
ny stat för
Justitie-depar-
tementets expe-
dition.
(Forts.)

Angående
ny stat för
Justitie-depar-
tementets expe-
dition.
(Forts.)

om nämnda rättighet för tjänstemännen i dessa verk icke vore absolut. Beträffande åter instruktionen för Fångvårdsstyrelsen, innehåller icke dess 39:de §, der frågan om semester för tjänstemännen förekommer, något sådant förbehåll. Så ock förevarande punkt. Men för min del anser jag det vara i sin ordning, att vid de lönerregleringar, som hädanefter uppgöras, intages vilkor af den beskaffenhet, som jag nu antydt. Ty jag har ej sällan hört af tjänstemän uttalas den åsigt, att de skulle vara absolut berättigade till åtnjutande af semester, oafsedt om någon vikarie kunde anskaffas, och således äfven om deras tjänst under tiden blefve skött eller ej. På grund af hvad jag sålunda anfört, vågar jag för min del föreslå, att Kammaren, med den rättelse i de föreslagna vilkoren för den nya aflöningsens åtnjutande, att semester må, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, af embets- och tjänstemännen åtnjutas under en och en half månad, på det sätt bifaller Kongl. Maj:ts förslag till ny stat för Justitie-departementets expedition, att af det för expeditionschefen bestämda arfvode 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, och att lönen för hvardera af kanslisekreterarne och registratorn bestämmes till 2,500 kronor och tjänstgöringspenningarne till 1,500 kronor, samt beviljar en förhöjning i anslaget till berörda expedition med 12,300 kronor, eller från 23,500 kronor till 35,800 kronor.

I fråga om den af mig sålunda föreslagna förändring rörande expeditionschefens aflöningsförmåner behagade Kammaren finna, att skillnaden mellan de af Stats-Utskottet och de af mig för honom föreslagna tjänstgöringspenningar utgör endast 100 kronor; men jag vet mig icke hafva funnit något motiv för den åtgärden att bestämma tjänstgöringspenningarne till 2,400 kronor. Riksdagen har förut fastställt lönen för chefsbefattningar till 7,500 kronor, och Kongl. Maj:t har sjelf vid innevarande riksdag framlagt proposition om reglering och ny stat för dess Landtmäteristyreelse, för hvars chef sammanlagda lönebeloppet är föreslaget till 7,500 kronor. Men vid alla dessa stater har Kongl. Maj:t och Riksdagen bestämt lönen till 5,000 kronor och tjänstgöringspenningarne till 2,500 kronor. Jag fäster emellertid härvid icke någon väsentlig vikt, men då jag för min del icke kan finna något skäl, hvarföre för en tjänsteman härvidlag en annan fördelning af lön och tjänstgöringspenningar skulle gälla än för en annan tjänsteman med precis samma löneinkomster, har jag vågat att i förevarande fall uttala min från Utskottets åsigt skiljaktiga uppfattning. För öfrigt ber jag få fästa uppmärksamheten å nödvändigheten af att göra tjänstemännen så likställda som möjligt, både hvad lön och tjänstgöringspenningar beträffar, för att icke framkalla ett missnöje, som kan vara berättigadt.

Jag anhåller, Herr Talman, om proposition å det förslag jag nyss tog mig friheten uppläsa.

Herr Adlercreutz: Vid den af Kongl. Maj:t föreslagna, af Stats-Utskottet tillstyrkta lönestat för Justitie-departementets expedition finnas fogade de af den förre talaren redan omnämnda, i särskilda punkter uppställda vilkor, hvilka nu äro så vanliga vid de pågående

regleringarne af löne- och tjänsteförhållanden inom de civila embetsverken. Under det att man i allmänhet eftersträfvat enkelhet i formen och söker att undvika öfverflödigt mångskrifveri, ser man dessa vilkor, som ingalunda äro så kortfattade, år efter år och hvarje år flere gånger förekomma i nådiga propositioner från Kongl. Maj:t till Riksdagen, i utlåtanden från Stats-Utskottet till Kamrarne och slutligen i underdåniga skrivelser från Riksdagen till Kongl. Maj:t. Ett sätt att undgå detta mångskrifveri vore att sammanföra dessa vilkor i en författning, som gälde samtliga de civila embetsverk, för hvilka lönerreglering skett eller vore afsedd att ske. Skiljaktigheten emellan vilkoren vid de särskilda lönerregleringarne synes mig icke större, än att detta skulle kunna låta sig göra med undantag af hvad angår bestämmelserna om semestertiden, hvilka deremot kunde införas i de särskilda embetsverkens instruktioner. På detta sätt vore saken ordnad en gång för alla för samtliga de ifrågavarande embetsverken.

I sammanhang med den af mig antydda åtgärden torde dock vara nödigt, att de omnämnda vilkoren underkastades en revision. Då de redan många gånger varit af Riksdagen antagna, vore man frestad att tro, det de undergått en allvarlig och mångsidig granskning samt befunnits vara af fullgod beskaffenhet. Jag tillåter mig emellertid draga detta i tvifvel och vill till stöd därför framställa några erinringar vid dessa vilkor, som återfinnas i Utskottets utlåtande, sidan 7. I första punkten synes tjänstemannen i afseende på sin tjänstgöringsskyldighet vara underkastad en godtycklighet, af hvilken jag visserligen icke för Justitie-departementet i ringaste mån befarar någon olägenhet, men som dock för principens skull icke bort ens på papperet inrymmas. Det är alldeles rätt och efter min uppfattning så klart, att det knappast behöft särskildt föreskrivas, att en tjänsteman skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af det embetsverk hvartill han hörer, kan varda stadgad; men då här tillägges det stadgande, att han skall vara underkastad den tjänstgöringsskyldighet, som äfven "eljest" kan varda bestämd, har man medgifvit, att bestämmelser om tjänstgöringsskyldigheten kunna meddelas för den ena eller den andra tjänstemannen *personligen*, och derigenom har man satt tjänstemännen i en ställning, som från det allmännas sida icke kan vara önskvärd eller ens berättigad. Denna stöttesten är i flera föregående lönerregleringar afhulpen derigenom, att man efter ordet "eljest" inlagt orden "i allmänhet".

I andra punkten talas om, att en innehafvare af en tjänst *verkligen* tjänstgjort eller åttjutit semester. För mig är skillnaden mellan att tjänstgöra och *verkligen* tjänstgöra fullkomligt främmande, och en hvar måste medgifva, att det skulle vara en olycka, om någon skillnad i dessa begrepp skulle kunna uppstå och göra sig gällande.

I tredje punkten återfinner jag samma godtycklighet, som i den första i afseende å tjänstemännens löneförmåner. Det finnes goda skäl för att en tjänsteman, då han för helsans vårdande, och än mer då han för enskilda angelägenheter eller dylikt undfår ledighet, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar,

Angående
ny stat för
Jmilitie-depar-
tements expe-
dition.
Forts.)

afstå så mycket af lönen, som för tjenstens förrättande erfordras, men här tillägges "eller eljest pröfvas skäligt"; och för detta pröfvande är hvad som är skäligt finnes icke något mått angifvet, icke heller någon grund. En tjensteman bör efter min uppfattning icke erhålla tjenstledighet i andra fall, än der han för den sökta ledigheten kan uppgifva giltiga skäl. Men uppgifver han sådana skäl, och ledigheten beviljas, då synes mig att hvad han förpligtas att afstå utöfver tjenstgöringspengar och så mycket af lönen, som för tjenstens uppehållande erfordras, *aldrig* kan komma under begreppet "*skäligt*".

Femte punkten innehåller bestämmelser för åtnjutande af den löneförhöjning, som efter viss tids förlopp skulle komma att för vissa tjensteinnehafvare inträda. Der stadgas, att löntagare skall ega tillgodoräkna sig bland annat den tid, som han före den nya statens *utfärdande* bestridt innehafvande tjenst. Såvidt jag vet är tiden, då en stat utfärdas, beroende af ganska tillfälliga omständigheter, under det att tiden för statens *tillämpning* är på förhand mycket noga beräknad och bestämd. Jag kan icke tro att meningen med detta vilkor skall vara, att, om en ny stat utfärdas tidigare än den skall börja tillämpas, tjenstemannen skall få tillgodoräkna sig allenast tiden *före* utfärdandet, utan jag föreställer mig att för honom skall jemväl tagas i beräkning den tid, som förflutit *mellan* statens utfärdande och tillämpning, ehuru ordalagen strida deremot.

Slutligen ber jag att i sjetten punkten få fästa uppmärksamheten på ordet "minst", hvilket fått sin plats näst före orden "35 tjenst-år". Utan tvifvel låter den föregående till lefnadsåren hörande siffran "65" lika litet som den senare pruta med sig. Båda talen äro minimi-tal och ordet "minst" kunde derföre lika berättigadt hafva placerats framför den förra som den senare siffran. Vigten ligger icke på nämnda ord i och för sig, utan på sammanbindningen af de båda talen. När båda minimi-talen äro uppnådda, inträder tiden för det tvungna afskedstagandet, oberoende deraf om det ena eller andra talet då är öfverskridet. Ordet "minst" står sålunda här icke på sin plats.

Efter dessa erinringar beträffande vilkoren för lönestaten vill jag öfvergå till ett deri upptaget nytt anslag af 4,000 kronor till aflöning åt ytterligare en kanslisekreterare. Om detta anslag säger Utskottet på sidan 9 i sitt utlåtande, "att tillökningen, enligt hvad statsrådsprotokollet (Bil. N:o 1 pag. 31 och 32) gifver vid handen, blifvit behöflig hufvudsakligen derigenom, att enligt den vid nästlidet års början vidtagna förändrade organisationen af Nedre Justitierevisionen, den protokollssekreterarne i samma revision dittills åliggande skyldighet att föra Högsta Domstolens protokoll i lagärenden upphört". Med andra ord, tillökningen *har blifvit* behöflig derföre att man saknade protokollsförande i lagärenden inom Högsta Domstolen. Jag går då till statsrådsprotokollet och finner der af Herr Departementschefens yttrande (pag. 32 i Bil. N:o 1) "att i Justitierevisions-expeditionen finnes att tillgå en tjensteman, åt hvilken, till följd af särskilda förhållanden vid sistnämnde expeditions reglering, förändret af Högsta Domstolens protokoll i lagfrågor är uppdraget". För att förstå Stats-Utskottets motivering måste jag då fråga mig, om detta uppdrag möj-

ligen skall upphöra med innevarande års utgång? Nej! det heter i Herr Departementschefens anförande, att *så länge* denne tjänsteman finnes att tillgå, "kan, om ytterligare en kanslisekreterare tillsättes på expeditionens stat, mindre biträde af underordnade, än som eljest vore nödigt, åt kanslisekreterarne anvisas". Långt ifrån således att den föreslagna tillökningen *blifvit* behöflig till följd af brist på protokollsförare i lagärenden inom Högsta Domstolen, vet man icke ens när en gång i framtiden det förhållande skall komma att inträffa, på hvilket, såsom det enda anförda skälet, Stats-Utskottet här grundat sitt utlåtande om tillökningens behöflighet.

Att en så vilseledande uppgift skulle så snart inkomma från Stats-Utskottet var för mig desto mer öfverraskande, som, efter hvad vi alla torde minnas, en framstående ledamot af detta Utskott för icke länge sedan — med hvad fog lemnar jag derhän — på det skarpaste tillrättavisdade en ledamot af Lag-Utskottet, en jurist här till venster om mig, för en af denne sistnämnde lemnad uppgift, som förmenades vara icke fullt korrekt. Jag vet icke om fordringar i dylik väg anses kunna ställas endast på jurister, men om så är, beklagar jag att inom Stats-Utskottet icke finnes någon jurist. Det är icke heller första gången, som jag nu uttalar den åsigten, att Stats-Utskottet väl kunnat behöfva att uppspädas med något friskare krafter. Ett ytterligare stöd för denna uppfattning hemtar jag från det lösa blad, som blifvit utdeladt till Riksdagens ledamöter och hvilket har till öfverskrift ordet "rättelser". Det innehåller ganska betydliga ändringar i hvad Stats-Utskottet förut tillstyrkt. Jag finner visserligen icke något namn under detta papper och vet sålunda icke, om det kommer från Utskottet eller möjligen från boktryckaren. Men i vilketdera fallet som helst innefatta dessa ändringar ganska väsentliga förbättringar, ehuru de icke stå rätt väl tillsammans med den af Utskottet begagnade, hittills icke på något sätt rättade, motiveringen. Jag har anförut detta icke i afsigt att gifva någon skrapa åt Utskottet eller ens åt den särskilda ledamot deraf, utan endast för att framhålla, huru väl det kan behöfvas att vi ådagalägga något öfverseende den ene med den andre, och att ingen, han må vara huru gammal och erfaren riksdagsman som helst och åtnjuta aldrig så stort förtroende, skall förhäfva sig och tro sig hafva uppnått måttet af ofelbarhet.

Hvad nu det ifrågavarande anslaget beträffar, synes mig på grund af det ofvan anförda, som om Riksdagen mycket väl skulle vid det sammans beviljande kunnat fästa det förklarande, att den nya kanslisekreteraretjensten icke finge tillsättas förr än uppdraget för den förut omnämnde tjänstemannen att föra Högsta Domstolens protokoll i lagärenden upplöft, men att under tiden skulle af samma anslag få användas så stort belopp för aflöning af biträden inom Justitie-departementets expedition, som utöfver det särskildt i sådant afseende anvisade anslaget af likaledes 4,000 kronor kunde finnas erforderligt. Då emellertid Stats-Utskottet i denna punkt varit alldeles enhälligt, vill jag för min del icke bryta denna endragt. Jag gör således icke något yrkande, utan nöjer mig med att få mina erinringar antecknade i dagens protokoll.

Angående
ny stat för
Justitie-depar-
tementets cape-
dition.
(Forts.)

Angående
ny stat för
Justitie-depar-
tements expen-
dition.
(Forts.)

Herr Nils Larson: Den förste ärade talaren har vid denna punkt dels framställt några anmärkningar mot den föreslagna fördelningen i lön och tjänstgöringspenningar af aflöningen för vissa här uppräknade tjänstemän, och dels föreslagit ett tillägg i fråga om vilkoren för åtnjutande af den i betänkandet omnämnda rätt för tjänstemännen att erhålla semester. Om detta tillägg tänker jag dock icke tvista med honom, och icke heller tänker jag sätta mig emot de af den värde talaren föreslagna ändringar i fråga om sagda fördelning, emedan jag anser saken vara af allt för ringa vikt för att kunna påkalla någon synnerlig strid inom Kammaren. Men då jag öfvervarit frågans behandling inom vederbörande afdelning af Stats-Utskottet, torde det ursäktas mig att jag begärt ordet, för att försöka förklara den uppfattning af frågan, som der gjort sig gällande.

Hvad först beträffar fördelningen i lön och tjänstgöringspenningar af den föreslagna aflöningen för kanslisekreterarne och registratorn i Justitie-departementets expedition, så är förhållandet det, att dessa tjänster icke äro fullt jemförliga med några tjänster inom andra embetsverk, utan stå emellan dessas första och andra lönegrad. Herr Liss Olof Larsson har uti det af honom upprättade förslaget till fördelning i lön och tjänstgöringspenningar velat jemföra dessa tjänster närmast med första gradens tjänster i andra embetsverk. Men Utskottet har deremot, i likhet med Kongl. Maj:t, ansett att kanslisekreterare- och registratorsbefattningarne inom Justitie-departementets expedition snarare vore att jemföra med andra gradens tjänster inom andra embetsverk; och det är på denna grund, som förslaget blifvit sådant, som det i betänkandet framställdes.

Hvad härefter beträffar det föreslagna tillägget i fråga om vilkoren för åtnjutande af semester, ber jag att få erinra Kammaren derom, att vid närmast föregående riksdag, då nya lönestater fastställdes dels för Riksarkivet, dels för Kongl. biblioteket och dels för Kongl. Medicinalstyrelsen, medgafs äfven, att de respektive tjänstemännen inom dessa verk finge åtnjuta semester under viss bestämd tid. Men något sådant vilkor för erhållande af denna förmån, som det af Herr Liss Olof Larsson nu föreslagna, gjordes icke då. Likväl vet man, att Kongl. Maj:t vid utfärdande af instruktion för åtskilliga embetsverk bestämt ett sådant vilkor för erhållande af semester, som det, hvilket Herr Liss Olof Larsson nu velat inlägga redan i Riksdagens beslut. Jag tror således icke, att det är nödvändigt att Riksdagen härom beslutar, då denna fråga är en rent administrativ sak, och jag är dessutom fullt öfvertygad om, att Kongl. Maj:t nog skall sörja för, att göromålen inom hans eget kansli icke skola stanna af. Jag skall emellertid låta mig nöja med hvilket beslut Kammaren än fattar, så väl i den ena som den andra af nu nämnda frågor.

Hvad derefter vidkommer Herr Adlercreutz' anmärkningar emot betänkandet, så förekom dervid först det påståendet, att man icke borde vid hvarje särskild reglering af de respektive embetsverkens lönestater upprepa de vilkor, under hvilka löneförmånerna skulle åtnjutas, utan att man i stället borde genom en för alla statens embetsverk gällande författning bestämma dessa vilkor. Jag vill icke be-

strida, att denna mening kan vara mycket riktig, och att det af Herr Adlercreutz föreslagna sättet är mycket enklare än det nu använda, ity att man sluppe upptaga alla dessa punkter för hvarje gång en reglering ifrågakommer.

*Angående
ny stat för
Justitie-departementets expedition.
(Forts.)*

Jag tillåter mig blott beklaga, att den värde representanten icke förr framkommit med detta förslag, hvilket otvifvelaktigt skolat kunna med fördel tillämpas på de många embetsverk, hvilkas lönestater redan blifvit reglerade. Deremot lär den ifrågasatta författningen väl icke gerna kunna verka retroaktivt på nämnda embetsverk, ty de vilkor och förmåner, som redan blifvit dem beviljade, kunna naturligen icke fräntagas dem. Jag tror icke heller att detta kunde vara talarens mening, likasom jag å andra sidan med honom delar den åsigt, att beträffande de verk, hvilkas omreglering återstår, skulle kunna i en enda författning sammanfattas alla de vilkor, hvarunder de anvisade lönerna finge åtnjutas; men då jag förmodar, att ett beslut härom, så vidt på Riksdagen ankommer, bort föregås af en motion i ämnet, så befarar jag, att man icke nu vid behandling af föreliggande punkt kan fatta beslut om utfärdande af en författning, sådan som den af den ärade talaren yrkade.

Beträffande för öfrigt det skarpa klander, som, efter hvad jag tyckte mig uppfatta — jag bekänner dock, att jag icke hörde allt hvad den ärade talaren sade — uttalades rörande det sätt, hvarpå Andra Kammaren tillsatt Stats-Utskottets ledamöter, och om den brist, som i främsta rummet skulle hafva yppats deri, att i Stats-Utskottet från Andra Kammaren icke blifvit insatt någon jurist, så kan det ju hända, att ett mycket stort fel dervid blifvit begånget — jag skall icke tillåta mig att tvista med den värde talaren om den saken — men icke lär väl nu föreliggande förslag kunna åberopas såsom bevis på befintligheten af ett sådant fel. Utskottet har nemligen icke framkommit med något nytt förslag, utan har tillstyrkt bifall till förslaget, sådant detsamma utgått från Kongl. Maj:t på föredragning af chefen för Justitie-departementet. Jag vet att denne är jurist, och tror, att vi kunna fullkomligt trygga oss vid, att han icke gerna begår några svåra juridiska misstag — åtminstone litar jag på honom i detta afseende. För öfrigt tager jag för gifvet, att han i detta fall sjelf svarar för sig, så att jag icke med vidare svaromål för honom behöfver upptaga Kammarens tid.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Sedan den siste talaren till besvarande upptagit de anmärkningar, som af den talare, hvilken först hade ordet, blifvit framställda, så återstår endast att i fråga om ett par små omständigheter tillägga några ord.

Den förste talaren ansåg, att fördelningen af de bestämda lönebeloppen borde ske på annat sätt, än det af Kongl. Maj:t föreslagna, samt framhöll såsom hufvudsakligen viktigt, att tienstgöringspenningarne blefve så tilltagna, att vid inträffande semester svårigheter icke skulle möta att erhålla fullt lämpliga personer till tiensternas bestridande. Jag ber dervid få nämna, att i förslaget inrymtes den föreskrift för tiensteman af lägre grad, att han skall vara skyldig att vid

Angående
ny stat för
Justitie-departementets expedition.
(Forts.)

sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester, »om han förordnas till högre befattning inom expeditionen, densamma mot åtnjutande i först nämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp, i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år»; hvarjemte med afseende å tillfälliga hinder för de högre tjänstemännen att tjänsten förrätta, det redan föreskrifvits såsom ett åliggande för tjänsteman af lägre grad att tillträda befattningen mot åtnjutande af belopp, som finnes derför bestämdt, och hvilket kan under vissa förhållanden skäligen höjas. Det bör således icke kunna förutsättas, att sådana svårigheter för tjänsternas upprätthållande, som talaren befarade, skulle uppstå, i händelse fördelningen af löneförmånerna blefve sådan som Kongl. Maj:t föreslagit. I följd häraf skulle också de motiv, som den ärade talaren framställde, såsom hufvudsakligen viktiga för en annan fördelning af nämnda löneförmåner, hafva förfallit.

I afseende på den tjänstemännen tillerkända rätt till semester, ber jag också få erinra derom, att denna rättighet i själfva verket icke är ovillkorlig, enär den icke kan tjänstemannen tillgodokomma annorledes än efter fördelning af vederbörande chef emellan alla expeditionens tjänstemän af den tid, som för semester kan afses. Det ligger jemväl i sakens natur att, på sätt ock den siste talaren antydde, Kongl. Maj:t icke skall låta göromålen inom sitt eget kansli ligga nere; och det har derjemte visat sig, att sedan senaste omorganisationen af Kongl. Maj:ts kansli egde rum, den då införda semesterindelning kunnat tillämpas, utan att olägenheter vid ärendenas behandling uppstått.

Det torde således icke vara erforderligt att göra en annan redaktion af momentet än den som hittills funnits.

I afseende på fördelningen af arvodet, tillagdt expeditionschefen, har af den förste talaren en annan siffra blifvit föreslagen än den, som finnes upptagen i Kongl. Maj:ts proposition. Det är af ganska ringa betydelse, hvilken af dessa siffror, som antages. Jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå, att arvodet här har mindre betydelse än vid andra tjänster inom kansliet, ty hvad som af lönen är tillagdt expeditionschefen i form af arvode, grundlägger för honom icke rätt till pension i förhållande derefter, såsom vid andra tjänstebefattningar, så att den förändring, som af talaren föreslogs, synes mig därför icke vara behöflig.

En annan talare framhöll vigten deraf att få alla de framställda villkoren för tjänstgöringsskyldighet satta i samband med hvarandra, i stället för att de nu särskildt upprepas vid hvarje ny organisation af embetsverk. Detta torde dock vara mera på sin plats, sedan alla embetsverken blifvit ordnade, då man kan se till, om publicerandet af en gemensam grund är lämplig, men ännu kan man icke vara säker på, att icke stundom afvikelse kan vara erforderlig, likasom redan skett vid en eller annan ny organisation.

Då samme talare äfven gjort anmärkning mot förslaget om tillökning på Justitie-departementets stat af en kanslisekreterarebefattning,

har jag härom icke annat att erinra, än hvad som äfven af det bilagda statsrådsprotokollet framgår, nemligen att tillsättandet af denna kanslisekreterare icke ensamt är beroende derpå, att skyldigheten för en särskild protokollssekreterare att föra protokoll i lagärenden upphör, utan äfven på annan tjänstgöring inom departementet. Denna nya tjänst erfordras dessutom, för att icke för göromålens behöriga gång allt för stort afdrag skall ske å det anslag, som är afsedt till bestridande af ersättning åt tillfälliga biträden.

Då den af förste talaren föreslagna ändringen innefattade så små skiljaktigheter mot Kongl. Maj:ts proposition, får jag hemställa, huruvida det är skäl att göra någon ändring i Stats-Utskottets tillstyrkan.

Herr Danielsson: Jag kan visst icke säga annat, än att de af Herr Liss Olof Larsson yrkade förändringar äro obetydliga och angå småsaker. Jag beklagar dock att Stats-Utskottet icke kunde afslå allt och bibehålla staten för Justitie-departementet vid det belopp som den förut varit, så att vi sluppit tillägga på ordinarie stat dessa tolf tusen kronor, hvarom nu är fråga. Men då detta nu icke skett, har jag icke annat att göra än att instämma med Herr Liss Olof Larsson. Man måste väl erkänna, att en reglering af lönen i främsta rummet sker för att uppehålla tjänsten, och att derfor erfordras i första hand tjänstgöringspenningar, men man reglerar icke lönen ensamt för att en tjänsteman, som icke uppehåller tjänsten, skall få högre inkomster. Det är nödvändigt, för att göra denna princip gällande, att bifalla Herr Liss Olof Larssons förslag i fråga om sättet att skilja på lön och tjänstgöringspenningar. Hvad beträffar semester, så tror jag äfven att Herr Liss Olof Larssons hemställan har goda skäl för sig, emedan det icke kan vara förenligt med en god och ordnad verksamhet inom ett embetsverk, att embetsmannen kan så att säga trumfa sig till semester, utan att rätt dertill bör bero på, huruvida den är förenlig med embetsverkets jemna gång. Jag tror, att chefen för embetsverket bör hafva denna pröfningsrätt och kunna successivt lemna den ene semester de ena sex veckorna och den andre en annan tid. Ty i annat fall kan det inträffa, att vissa tider finnas derstädes kanske icke någon ordinarie embetsman utan endast yngre tjänstemän, hvilka icke hafva mycket reda på hvad som skall uträttas. Jag tror, att det ligger icke så liten vikt härpå, och det skulle förundra mig mycket, om Kammarern icke lemnade bifall till hvad reservanten föreslagit, hvartill jag anhåller att få sluta mig.

Herr Hedin: Herr Talman! Den talare, som, den andre i ordningen, fick ordet, framställde åtskilliga tänkvärda erinringar mot de vilkor, som föreslagits för den nya löner regleringen och som återfinnas i Stats-Utskottets betänkande, sidorna 7 och 8. Han nämnde att vilkoren äro vidlyftigt affattade, det är sant. Likväl förete de en högst anmärkningsvärd lucka, som jag skall tillåta mig att påpeka vid ett annat tillfälle och i annan form. Den invändning mot dessa vilkor, som jag anser väsentligast, har emellertid icke under denna

Angående
ny stat för
Justitie-departementets expedition.
(Forts.)

Angående
ny stat för
Justitie-departementets expansion.
(Forts.)

diskussion blifvit bragt på tal, och jag begagnar detta tillfälle, det första lämpliga som för mig erbjudit sig, att för framtiden för min del reservera mig mot detsamma, då jag icke kan godkänna det. Det är det vilkor, som återfinnes i sjetten punkten, der det heter: "Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå." Härmed har man enligt min öfvertygelse, i uppenbar strid mot gällande grundlag, stadgat en ny afsätthet. Jag skall icke nu yttra mig mera härom, emedan jag vill bringa frågan i hela dess vidd under Konstitutions-Utskottets pröfning genom det förslag till grundlagsförändring, som jag i detta afseende ämnar framlägga.

Herr Liss Olof Larsson: Jag önskar endast yttra ett par ord och skall dervid icke ingå i något bemötande af hvad talaren på malmöbanken yttrat, emedan jag deraf endast hörde slutet, som tycktes innehålla ett klander af Stats-Utskottets nuvarande sammansättning, om hvilket ämne jag icke vill neka talaren tillfredsställelsen att hafva uppväckt diskussion. Deremot har jag begärt ordet med anledning af hvad här blifvit yttradt mot mitt första anförande. Man har sagt, att kanslisekreterarne i Justitie-departementet vore närmast jämförliga med sekreterarne i öfrige embetsverk, men så är enligt min tanke icke alldeles förhållandet, ty man måste ihågkomma, att sekreterarne i centrala embetsverk äro chefer för ett kansli och hafva således under sig tjenstemän af lägre grad — notarier — men kanslisekreteraren är tjensteman af lägsta ordningen inom departementet och tillhör sålunda första lönegraden. Nu vill jag antaga, och jag medgifver det, att dessa tjenstemän i första lönegraden inom departementet hafva viktigare befattningar än sådana tjenstemän i andra verk, eftersom Kongl. Maj:t föreslagit en högre aflöning för dessa sekreterare, än hvad för första gradens tjenstemän i allmänhet är regel; och jag har derföre icke heller reserverat mig mot aflöningsbeloppet; men jag har trott, att, då Kongl. Maj:t sålunda satt dessa tjenstemän såsom ett mellanting mellan första och andra gradens tjenstemän inom andra verk, en medelväg ock borde följas vid denna aflönings fördelning i lön och tjenstgöringspenningar. Om man nemligen i detta fall iakttagit samma proportion mellan lön och tjenstgöringspenningar, som i afseende å andra embetsverk blifvit faststald för första lönegraden, skulle lönen beräknats till 2,400 kronor och tjenstgöringspenningarne till 1,600 kronor; men då äfven jag ansett dessa tjenstemän böra ställas i en något fördelaktigare ställning än den i andra verk vanliga, har jag sålunda föreslagit lörens förhöjande till 2,500 kronor och tjenstgöringspenningarnes nedsättande till 1,500 kronor, hvarigenom alltså tjenstemännen komme i bättre ställning än första lönegradens, men något sämre än andra lönegradens tjenstemän i andra verk. Jag har sålunda, i full öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag, ställt de nu ifrågavarande tjenstemännen såsom ett mellanting mellan de båda lägsta lönegraderna och har ansett, att denna princip jemväl

borde tillämpas i fråga om fördelningen mellan lönen och tjänstgöringspenningarne.

Man har mött mitt yrkande om ett tillägg till 8:de punkten af de föreslagna villkoren i fråga om inskränkning i tjänstemännens rätt till semester med yttrandet, att ett tillägg i sådant syfte icke vore behöfligt. Äfven jag har för min del icke förut inom Stats-Utskottet fordrat dylika tillägg; men anledningen, hvarföre jag nu gjort det, har jag redan förut angifvit vara den, att, då dylika tillägg i allmänhet förefinnas i de af Kongl. Maj:t för nyreglerade embetsverk utfärdade instruktioner, det syntes med konsekvensen öfverensstämmande att äfven i detta fall antaga ett villkor i nämnda syfte. Man har ju ofta hört hotelser framkastas, att, om vi icke lemna tillräckliga anslag till extra ordinarie tjänstemän, sådana icke skulle vara att påräkna för förekommande behof, och att således vid ordinarie tjänstemans förfall ingen vore till hands att sköta hans tjänst; men just för att förtaga verkan af ett sådant påstående, bör man ju tillse, att tjänstgöringspenningarne sättas så höga, att de kunna locka flera extra ordinarie tjänstemän till anställning vid embetsverken. Skillnaden mellan Stats-Utskottets förslag och min reservation kan visserligen i sådant afseende synas icke kunna tillmätas någon så särdeles stor betydelse, men 1,500 kronor blir dock alltid mera än 1,200 kronor.

I den af Herr Statsrådet Lagerstråle nyss upplästa fjerde punkten af de ifrågavarande villkoren finner jag ett ytterligare stöd för denna min åsigt, då, såsom här blifvit anmärkt, förpligtelsen för en tjänsteman af lägre grad att sköta en högre befattning icke kan utsträckas till extra ordinarie tjänstemän, och det sålunda kan blifva svårt nog att, då en kanslisekreterare sköter byråchefsemetet, för den förre finna lämplig vikarie. Emellertid vill jag gerna medgifva, att ingen egentlig fara kan uppstå genom uteslutande af det utaf mig föreslagna tillägget, hvad departementen beträffar, men jag har haft en särskild anledning att just nu framkomma med detta mitt yrkande i den omständigheten att, för den händelse jag icke nu, men deremot vid andra oaregleringsfrågor, som vid denna riksdag kunna förekomma, skulle framkommit med ett sådant yrkande, jag kunde erhållit till svar, att yrkandet komme för sent, då det icke framstälts vid beslut om den först föredragna lönestaten. För att förekomma en sådan invändning har jag ansett nödigt att redan nu framkomma med min ifrågavarande anmärkning.

Ännu en annan anmärkning vid den föreliggande lönestaten hade jag tänkt göra, ehuru jag i det afseende icke framställt något yrkande, nemligen i afseende på byråchefens för statistiska ärenden uppförande på ordinarie stat och ökandet af hans löneförmåner.

Om jag icke misstager mig, har jag af tidningarne sett, att för närvarande är nedsatt en komité, som håller på med att uppgöra ett nytt förslag till bearbetning af den judiciella statistiken; och det kan således ligga fara uti att uppföra denna tjänst på ordinarie stat, enär det är möjligt att de män, som äro sysselsatta med uppgörande af detta förslag, kunna komma till det resultat, att den nu ifrågavarande tjänstemannens göromål komma att antingen förflyttas från Justitie-

*Angående
ny stat för
Justitie-departementets
expedition.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
Justitie-departementets expedition.
(Forts.)

departementet till Statistiska byrån eller ock inskränkas derhän, att någon byråchef icke vidare behöfver anställas vid Justitie-departementets expedition. Men jag får tillstå, att jag icke är särdeles hemmastad i dessa frågor, och vågar derföre icke i denna del framställa något yrkande, viss om att, då så inträffar, Kongl. Maj:t icke skall uraktlåta då föreslå tienstens indragning.

Jag inskränker mig således fortfarande till att endast yrka bifall till det förslag, som jag, förra gången jag hade ordet, tog mig friheten framlägga.

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: En talare på stockholmsbänken har vidrört ett vilkor, som enligt hans förmenande kunde komma att träda grundlagen för nära; men då han sjelf reserverat diskussionen derom till ett annat tillfälle, så vill icke heller jag nu inlåta mig på denna sak, så framt icke någon annan anledning dertill förekommer under diskussionens lopp.

Jag begärde ordet egentligen för att fästa uppmärksamheten derå, att den tillökning i aflöningsstaten för Justitie-departementets expedition, som här blifvit begärd, i sjelfva verket icke uppgår till det belopp af mera än 12,000 kronor, som af en föregående talare nämndes, ehuru det är sant, att den *ordinarie* staten visar en sådan tillökning. Till samma ändamål hafva nemligen hittills varit på extra stat anvisade 6,800 kronor, hvadan den verkliga tillökningen i statsutgifter icke uppgår till mera än 5,500 kronor.

I fråga om hvad samma talare nämnde i afseende på semestern och de olägenheter, som skulle uppstå, om möjligen alla de ordinarie tjenstemännen på en gång finge semester, tror jag mig knappast behöfva erinra, att någon rättighet för tjenstemännen att sjelfva bestämman tiden för deras semester icke blifvit dem medgifven, utan att de måste åtnöja sig med de tider, som af vederbörande för ändamålet anvisas, och då semester utan någon olägenhet för tjenstgöringen kan beviljas.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på antagande af det förslag Herr Liss Olof Larsson framställt; och förklarade Herr Talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:a punkten af utlåtandet N:o 5, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat att Riksdagen, med den rättelse i de föreslagna villkoren för den nya aflöningsens åtnjutande, att semester må, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, af embets- och tjänstemännen åtnjutas under en och en half månad, på det sätt bifaller Kongl Maj:ts förslag till ny stat för Justitiedepartementets expedition, att af det för expeditionschefen bestämda arvode 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, och att lönen för hvardera af kanslisekreterarne och registratorn bestämmes till 2,500 kronor, och tjänstgöringspenningar till 1,500 kronor, samt beviljar en förhöjning i anslaget till berörda expedition med 12,300 kronor, eller från 23,500 kronor till 35,800 kronor.

*Angående
ny stat för
Justitie-depar-
tements expe-
dition.
(Forts.)*

Omröstningen visade 67 ja och 109 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit i enlighet med nej-propositionen.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, hvarefter under Herr vice Talmannens ledning föredragning skedde af

Punkten 2,

som bifölls.

I *punkten 3*, hvilken dernäst föredrogs, hade Utskottet utlåtit sig öfver Kongl. Maj:ts förslag till ny stat för Justitiekanslersexpeditionen; varande nämnde stat, sådan densamma blifvit i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag af Utskottet uppställd samt med iakttagande af en särskildt utdelad rättelse rörande fördelningen af justitiekanslerns lön och tjänstgöringspenningar, å hvilken rättelse Herr vice Talmannen fästade Kammarens uppmärksamhet, af följande lydelse:

*Angående
ny stat för
Justitie-
kanslers-
expeditionen.*

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
Justitiekanslern	6,000	2,000	8,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
Sekreteraren	3,500	1,500	5,000	
Registratorn	2,000	1,000	3,000	
Vaktmästaren	500	300	800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
Till amanuenser, vikariatsersättning, renskrifning m. m. ...	—	—	2,500	
Summa	—	—	19,300	

Angående
ny stat för
Justitie-
kanslers-
expeditionen.
(Forts.)

Och hade Utskottet hemställt:
att Riksdagen, med gillande af Kongl. Maj:ts förslag till ny stat för Justitiekanslersexpeditionen, måtte i det för denna expedition uppförda anslag bevilja förhöjning med 1,750 kronor.

Sedan uppläsning skett af denna hemställan, mot hvilken, enligt anteckning å utlåtandet, Herrar *Liss Olof Larsson, Carl Ifvarsson, P. O. Hörnfeldt, Ola Bosson Olsson, Jonas Andersson, Johan Erik Johansson, Gustaf Jonsson, Ola Andersson, Johannes Jonsson* och *J. E. Billström* inom Utskottet reserverat sig, lemnades ordet på begäran till

Herr Hedin, som anförde: Jag har icke begärt ordet för att framställa något från Stats-Utskottets förslag afvikande yrkande, utan endast för att dels påpeka en konsekvens af detta förslag, derest det, såsom jag förmodar, varder Riksdagens beslut, och dels framhålla ett önskningsmål, för hvilket jag redan år 1871 sökte, men olyckligtvis icke förmådde vinna den då varande statsrevisionens medverkan.

Den likställighet mellan justitiekanslern och Riksdagens justitieombudsman, som finnes stadgad i 97 § Regeringsformen, har man såsom väl bekant sökt upprätthålla äfven derigenom, att löneförmånerna för desse begge böga embetsmän blifvit satta lika; sålunda, då år 1876 lönen för justitiekanslern höjdes, blef justitieombudsmannens aflöning derefter och derför äfven bestämd till enahanda belopp. Om det nu, såsom jag förmodar, icke bestrides, att justitieombudsmans-expeditionen har lika omfattande och maktpåliggande göromål som justitiekanslerns, så läser med hänsyn till den omtalade likställigheten väl följa, att Stats-Utskottet kommer att föreslå för justitieombudsmannens expedition samma förhöjning i löneförmåner, som nu är ifrågasatt för justitiekanslerns. Mot en sådan åtgärd har jag intet att invända, så mycket mindre som, så vidt jag förstår, hela kostnaden för justitieombudsmannens förvaltning är lägre än kostnaden för justitiekanslerns expedition. Enligt statsrevisionens senaste berättelse uppgå nemligen utgifterna för förstnämnda förvaltning endast till 17,604 kronor, under det kostnaden för Justitiekanslersexpeditionen belöper sig till 20,186 kronor. Med hänvisning till detta faktum vill jag, såsom jag nyss haft äran anmärka, förnya min påpekning af det önskningsmål, som jag framstälde hos 1871 års statsrevision, dock utan åsyftad verkan.

Som bekant stadgas i 15 § af den för justitiekanslern år 1809 utfärdade instruktion, att nämnde embetsman åligger att årligen till Kongl. Maj:t afgifva redogörelse för de åtgärder han vidtagit dels med anledning af Kongl. Maj:ts befallningar och meddelanden, dels för att till slut befordra kronobalanserna. Här af framgår uppenbart, att justitiekanslern icke genom sin instruktion är förbunden att till Kongl. Maj:t årligen afgifva berättelse om mer än *en del* af den embetsförvaltning, som enligt instruktionen blifvit uppdragen åt honom. Om man nu, så som jag gör, utgår från den åsigten, att justitieombudsmannens embete skulle vara af mindre vikt, än det är, för sitt ända-

mål, derest han icke vore förbunden att afgifva berättelse om hela sin embetsförvaltning, samt att gagnet och betydelsen af denna berättelse skulle minskas, om densamma icke till trycket befordrades, så synes den slutsatsen ligga nära till hands, att förhållandet är enahanda med afseende på det ändamål justitiekanslerns embetsförvaltning har att främja, och att det derföre är lika önskvärdt honom åläggas att, liksom justitieombudsmannen, årligen afgifva och till trycket befordra berättelse om hela sin embetsförvaltning.

Naturligtvis är nu icke ögonblicket att framställa något som helst yrkande i denna riktning. Jag har endast velat begagna tillfället att ännu en gång bringa detta önskningsmål under den allmänna uppmärksamhetens ögon.

Herr Liss Olof Larsson: Såsom synes af betänkandet hafva, beträffande den föreslagna nya staten för Justitiekanslersexpeditionen, jag och flertalet af Andra Kammarens ledamöter inom Stats-Utskottet ansett, att den ifrågasatta aflöningen för sekreteraren hos Justitiekanslern borde nedsättas till 4,500 kronor, samt fördelningen i lön och tjänstgöringspenningar blifva annorlunda, än den Kongl. Maj:ts förslagit. Ty för mig, likasom utan tvifvel äfven för mina kamrater inom Utskottet, har det varit omöjligt att finna någon rimlig anledning, hvarföre sekreteraren hos justitiekanslern skulle hafva högre aflöning än hans vederlikar inom de centrala embetsverken. Det torde vara temligen svårt att bevisa, det han har mera maktpåliggande och tidsödande göromål än andra sekreterare. Åtminstone tror jag ej att han hittills haft mera att göra.

Hvad beträffar registratorn, som jemlikt Kongl. Maj:ts förslag skulle få sammanlagdt 3,000 kronor i löneinkomster, förekommer det egna förhållandet att, oaktadt aflöningens belopp är presist detsamma som för registratorer i andra reglerade verk och inrättningar, fördelningen i lön och tjänstgöringspenningar här är olika mot hvad i andra fall egt rum. Regeln har eljest varit den, att 1,800 kronor utgöra lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, man här har lönen blifvit höjd till 2,000 kronor, och tjänstgöringspenningarne minskade till 1,000 kronor. Härigenom skulle registratorn i Justitiekanslersexpeditionen med afseende å aflöningsförmåner komma i en bättre ställning än registratorer i andra verk, dels skulle han vid förhinder att sjelf sköta tjensten blott behöfva afstå efter 1,000 kronor för år, då deremot andra registratorer få afstå efter 1,200, dels skulle han vid uppnädd pensionsålder afgå från tjensten med 200 kronor högre pension än andra registratorer. Då härvid tages i betraktande, att bemälda registrators göromål icke rimligtvis kunna vara svårare eller trägnare än de göromål, som åligga hans gelikar inom andra större verk, så torde temligen tydligt framgå, att likställighet i aflöning här bör ega rum. Jag skall derföre anhålla, att Kammaren rörande denna punkt måtte fatta följande beslut:

att Riksdagen, som i öfrigt bifaller Kongl. Maj:ts förslag till ny stat för Justitiekanslersexpeditionen, bestämmer sekreterarens löneförmåner till 4,500 kronor, deraf lön 3,000 kronor och tjänstgörings-

*Angående
ny stat för
Justitie-
kanslers-
expeditionen.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
Justitie-
kanslers-
expeditionen.
(Forts.)

penningar 1,500 kronor, samt registratorns löneförmåner till 1,800 kronor såsom lön och 1,200 kronor såsom tjänstgöringspenningar, och i det för denna expedition uppförda anslag beviljar en förhöjning med 1,250 kronor. Enligt detta af mig nu framlagda förslag skulle förhöjningen i anslaget blifva 1,250 kronor, i stället för 1,750 enligt Utskottets förslag. Skilnaden eller 500 kronor utgör det belopp, hvarmed jag ansett att sekreterarens lön bör minskas.

Jag skulle vidare vilja framställa ännu ett förslag, men då jag är oviss, om Herr Talmannen skulle anse sig kunna framställa proposition på detta andra förslag, vill jag icke framställa det såsom yrkande, utan endast såsom ett önskningsmål. Jag skulle nemligen gerna önska att, i sammanhang med fastställandet af den nya lönestaten, Kongl. Maj:ts meddelade föreskrift derom, att justitiekanslern årligen skall afgifva embetsberättelse ungefär på samma sätt, som det åligger justitieombudsmannen jemlikt 14 § af den för honom gällande instruktion. Jag föreställer mig att det för Riksdagen vore intressant att få se en årsberättelse från justitiekanslern likasom från justitieombudsmannen. Derigenom kunde en täflan framkallas, och derpå skulle icke landet förlora. Då icke någon motion i dylikt syfte föreligger, vågar jag emellertid icke göra något yrkande, utan inskränker mig till att omnämna saken såsom ett önskningsmål till den kraft och verkan, det kan medföra.

Jag yrkar bifall till det af mig nyss upplästa förslag till beslut i denna punkt.

Häruti förenade sig Herrar *Johan Erik Johansson* och *Johannes Jonsson*.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Med anledning af den förste ärade talarens yttrande anhåller jag att få fästa uppmärksamheten på, att förhållande med Justitiekanslers-expeditionen är något olika förhållandet med de flesta andra af våra fristående embetsverk. Justitiekanslersexpeditionen har nemligen ett visst samband med expeditionerna i Konungens kansli, hvarjemte densamma till sin personal är så inskränkt, att i sistnämnda afseende någon jemförelse icke kan ega rum. Det är endast sekreteraren och registratorn, som innehafva fasta platser i Justitiekanslers-expeditionen. I detta förhållande, äfvensom i det förut af mig påpekade sambandet med kansliexpeditionerna, torde ligga tillräcklig anledning att i förevarande fall sätta löneförmånerna något olika mot hvad som egt rum i fråga om de fristående embetsverken. Den åsigten att sekreteraren, i Justitiekanslersexpeditionen bör åtnjuta större löneförmåner än hvad förste talaren föreslagit, är redan af Riksdagen godkänd, derigenom att Riksdagen gifvit honom en afföring, som med dyrtidstillägg för närvarande uppgår till 4,800 kronor. I händelse den föreslagna ändringen i Stats-Utskottets förslag skulle blifva beslutad, skulle bemälda tjänsteman således derigenom gå i mistning af 300 kronor årlig inkomst.

Fördelningen enligt Kongl. Maj:ts proposition i lön och tjänstgöringspenningar är visserligen en annan fördelning än den af den

ärade ledamoten föreslagna; men man får väl också taga i betraktande, att desse tjänstemän hafva föga utsigt till framtida befordran utöfver de befattningar de innehafva inom expeditionen, och det skulle således för dem blifva hårdt att, när de en gång inträda i pensionsåldern, få se sin pensionsrätt så reducerad, som skulle blifva en följd af hvad den ärade ledamoten nu föreslagit. I alla fall är det att antaga, att de äfven före denna ålder hafva behof af en så beskaffad afföning, att de dermed må kunna försörja sig och familj.

Jag vill således hemställa, om det icke vore rättast att vidblifva det förslag som Stats-Utskottet i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition framställt.

Herr Liss Olof Larsson: Jag ber att endast med ett par ord få bemöta Herr Statsrådets anförande. Han erinrade, att tjänstemännens i Justitiekanslers-expeditionen antal är inskränkt. Jag medgifver att så är; de äro nemligen icke mer än tre. Men man bör icke taga hänsyn till antalet, utan till det arbete, som af dem fordras och som de producera, och, från denna synpunkt taget, torde tjänstemännens antal kunna anses tillräckligt. Jag har verkligen ingen fullständig kännedom om deras göromål, men af grundlagen ser jag att justitiekanslern och justitieombudsmannen skola vara likställiga. Nu finnas inom Justitieombudsmans-expeditionen icke heller mer än tre tjänstemän, och likaväl har denna expedition, utom öfriga göromål, äfven till åliggande att afgifva embetsberättelse, hvilket torde taga i anspråk en icke ringa del af dess verksamhet. Mig synes dermed vara bevisadt, att tjänstemännens antal inom Justitiekanslers-expeditionen åtminstone icke är för ringa.

En annan uppgift var, att den *nu varande* sekreterarens löneförmåner skulle minskas, om det af mig framlagda förslag bifölles. Så är dock icke förhållandet. Han har nu med dyrtidstillägg 4,800 kronor. Jag ber i förbigående få nämna, att sekreteraren hos Justitieombudsmannen icke har mera än 3,500 kronor och 700 kronor i tjänstgöringspenningar, eller tillhoppa 4,200 kronor, och således mindre än jag föreslagit för sekreteraren hos justitiekanslern. Om den *nu varande* sekreteraren hos justitiekanslern har 4,800 kronor, så är det att märka att, om jag minnes rätt, han innehafvt tjänsten i åtskilliga år — jag antager i fem år. Då han enligt mitt förslag skulle få 4,500 kronor, med rätt till ålderstillägg, komme han sålunda i sjelfva verket att genast åtnjuta 5,000 kronor, således 200 kronor mera än för närvarande, och efter ytterligare 5 år 5,500 kronor, eller 700 kronor mera än nu. Således, om man skall taga hänsyn till den *nu varande* sekreteraren, sker honom genom mitt förslag ingen orätt.

Det är endast dessa omständigheter jag har velat beröra.

Herr Carl Anders Larsson: Jemte det jag instämmer i Herr Hedins önskan att få se en berättelse angående justitiekanslerns embetsförvaltning, kan jag icke dela Herr Liss Olof Larssons farhåga, att Herr Talmannen möjligen skulle kunna vara förhindrad att framställa proposition på ett förslag i sådant syfte. Det står ju Kammaren

Angående
ny stat för
Justitie-
kanslers-
expeditionen.
(Forts.)

fritt att säga nej till hela anslaget, och då kan man väl också till ett bifall dertill foga ett sådant vilkor, som här är i fråga. Då vi redan vid en föregående punkt gjort rättelser och ändringar, så hoppas jag att vi äfven här må kunna anses berättigade att bestämma det vilkor för anslagets beviljande, att justitiekanslern måtte åläggas att afgifva embetsberättelse.

Herr Jonas Andersson: Jag ber att få till alla delar instämma i de skäl, som Herr Liss Olof Larsson anført för den reservation, hvilken största antalet af denna Kammares ledamöter i Utskottet afgifvit. För min del är jag fullkomligt öfvertygad, att den förändring, som här föreslagits, är fullkomligt berättigad. Jag instämmer också med Herr Carl Anders Larsson i hans åsigt, att Kammararen icke kan vara förhindrad att göra framställning till Kongl. Maj:t om önskvärdheten deraf, att justitiekanslern må få sig ålagdt att afgifva embetsberättelse. Då man skall aflöna en tjänsteman, så har man väl ock rätt att fordra, att han skall redovisa för sin verksamhet.

Herr Berg: I anledning af de två siste talarnes yttranden ber jag endast få fästa uppmärksamheten derpå, att hvarken Kongl. Maj:t afgifvit någon proposition om förhöjning eller förändring i aflöningen för justitiekanslern, eller någon motion derom blifvit väckt, och att Utskottet endast i sitt förslag upptagit det belopp, som redan är för justitiekanslern fastställt. Vid sådant förhållande torde — äfven om Riksdagen skulle anse sig befogad att gifva instruktioner för Kongl. Maj:ts embetsmän — det åtminstone icke, hvad justitiekanslern angår, kunna komma i fråga vid detta tillfälle. Jag måste således på det högsta bestrida, att något vilkor må fästas för justitiekanslerns rätt att tillgodonjuta den honom redan tillförsäkrade lön.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Det är endast ett par omständigheter jag ber att få anföra. Den nuvarande sekreteraren i Justitiekanslersexpeditionen tillträdde, enligt hvad statskalendern utvisar, sin befattning år 1874, och i enlighet med de grunder, som skulle gälla för rättigheten att åtnjuta ålderstillägg, skulle något sådant för honom icke ifrågakomma förr än år 1880.

I visst afseende äro de åligganden, som justitiekanslern har att ombesörja, något vidsträcktare än justitieombudsmannens, samt föranleda dertfore ock mera arbete för tjänstemännen i expeditionen. Utom den allmänna uppsigten öfver embets- och tjänstemännen, som Justitiekanslern har att utföva, åligger det honom jemväl att utföra kronans talan i åtskilliga mål äfvensom att hålla en särskild och mera speciel uppsigt öfver alla i landet befintliga fiskaler. Till hans yttrande remitteras ock alla sådana frågor, hvilka röra tolkning af enskilda personers donationer, som kunna vara underkastade allmän förvaltning och uppsigt, samt frågor om vidtagande af en eller annan förändring eller rättelse i afseende å donationerna.

Jag har visserligen icke sagt detta för att framhålla, att icke justitieombudsmannen har full befogenhet till likställighet med

justitiekanslern, utan jag har endast velat antyda, att några angelägenheter hvila på justitiekanslern och hans expedition, som icke hafva sin motsvarighet med hänsyn till justitieombudsmannens verksamhet.

*Angående
ny stat för
Justitiekanslers-
expeditionen.
(Forts.)*

Herr Adlercreutz: I det förevarande betänkandet har jag icke kunnat finna någon upplysning, om och när vilkor blifvit fastställda för löneregleringen inom Justitiekanslers-expeditionen. Då det är vigt att erhålla kännedom derom, anhåller jag att någon af Stats-Utskottets ledamöter behagade benäget meddela en sådan upplysning.

Herr Hedin: En talare på stockholmsbänken, som nyss hade ordet, fälde ett yttrande, som skulle kunna gifva anledning till missuppfattning hos den, hvilken icke mera uppmärksamt följt diskussionen, och för att icke någon sådan missuppfattning må uppstå i fråga om hvad jag för min del yttrat, vill jag erinra om syftet af mitt anförande. Talaren fälde uti en mellanmening dessa ord: "för den händelse att Riksdagen eljest skulle anse sig tillständigt att gifva instruktioner för Kongl. Maj:ts embetsmän". Uti det som af mig framhölls rörande önskvärdheten af ett åläggande för justitiekanslern att afgifva en årsberättelse om sin embetsförvaltning har icke förekommit något, som kan gifva anledning till den föreställningen, att det enligt min åsigt skulle ankomma på Riksdagen att lemna en sådan föreskrift. Jag vet väl att det enda, som i detta hänseende från Riksdagens sida kan ifrågakomma, är ett uttalande af en önskan eller anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes ändra instruktionen för justitiekanslern på det sätt, att han till sina öfriga åligganden äfven finge det att afgifva en årlig embetsberättelse. Men på samma gång har jag sagt, att något yrkande i detta syfte nu icke kunde göras, och i detta afseende öfverensstämmer jag med den ärade talaren, till hvilken jag ansett nödigt att vända mig med dessa berättigande ord.

Herr Talmannen, som nu återkom, öfvertog ledningen af förhandlingarne samt lemnade ordet till

Herr Liss Olof Larsson, hvilken yttrade: Endast ett par ord för att besvara den ärade talaren från Malmö. Han sade, såvidt jag hörde rätt, att Stats-Utskottet icke föreslagit några vilkor för åtnjutande af den nya aflöningen inom Justitiekanslers-expeditionen. I detta hänseende ber jag att få hänvisa honom till pag. 11 i Utskottets betänkande: Der heter det: "och har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att, med iakttagande i tillämpliga delar af de i statsrådsprotokollet för den 7 December nästlidet år intagna bestämmelser och vilkor för åtnjutande af föreslagen ny aflöning inom kansliexpeditionerna, det upprättade förslaget till ny stat för Justitiekanslers-expeditionen måtte gillas." Sedan slutar Stats-Utskottet med att hemställa, det Riksdagen måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Mitt förslag afser bifall till samma hemställan, med den förändring deri jag tagit mig friheten att göra. Således torde man finna, att anmärkningen

Angående
ny stat för
Justitie-
kanslers-
expeditionen.
(Forts.)

mot Utskottet icke varit befogad, om man gör sig besväret att läsa igenom dess betänkande.

Herr Carl Anders Larsson: Då Herrarne icke tyckas vilja medgifva, att man får uttala en önskan om skyldighet för justitiekanslern att afgifva en årsberättelse om verksamheten inom Justitiekanslersexpeditionen, så tager jag mig friheten yrka, det hela den nu ifrågasatta förhöjningen i anslaget för denna expedition, 1,750 kronor, måtte af Kammaren afslås.

Herr Adlercreutz: Uti den punkt, som den ärade talaren från Dalarne åberopade, talas visserligen om hvad Kongl. Maj:t föreslagit, men jag kan icke finna, att i Utskottets förslag till beslut något i det af mig anmärkta hänseende är intaget. I förslaget till beslut angående Justitiedepartements-expeditionen heter det uttryckligen: "med gillande af de för de nya lönerns åtnjutande föreslagna vilkor". Men något sådant söker jag förgäfvos här.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på de olika yrkanden, Herr Liss Olof Larsson och Carl Anders Larsson framstält; och enär propositionen på bifall till Herr Liss Olof Larssons förslag blef med öfvervägande ja besvarad, hade Kammaren alltså fattat följande beslut:

att Riksdagen, som i öfrigt bifaller Kongl. Maj:ts förslag till ny stat för Justitiekanslersexpeditionen, bestämmer sekreterarens löneförmåner till 4,500 kronor, deraf lön 3,000 kronor och tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, samt registratorns löneförmåner till 1,800 kronor såsom lön och 1,200 kronor såsom tjänstgöringspenningar och i det för denna expedition uppförda anslag beviljar en förhöjning med 1,250 kronor.

Punkten 4.

Angående
ersättning åt
nämndemän.

I anledning af Herrar *Jan Magnussons, J. A. Sjös* m. fl. motion, N:o 41, deruti föreslagits, att Riksdagen måtte i underdänig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta tillse och utreda, dels huruvida icke den nämndemän nu af statsmedel tillkommande ersättning, hvilken, så vidt den vore till vissa bestämda penningebelopp fastställd, borde från ett anslag utgå, numera vore otillräcklig, dels ock om den godtgörelse, som derutöfver torde böra för nämndemansbesväret anvisas, borde utgå af statsmedel, eller om den borde af kommunerna bestridas, hade Utskottet i denna punkt hemstält:

att underdänig skrifvelse i öfverensstämmelse med motionärernes förslag måtte till Kongl. Maj:t aflåtas.

Beträffande denna hemställan anförde

Herr Danielsson: Jag har visserligen icke något emot, att en skrifvelse aflåtes till Kongl. Maj:t med anhållan om förändring i af-

seende på ersättningen till nämndemän, men jag kan icke gå in på att göra dessa nämndemän till kommunens tjänstemän. Jag tror nemligen att kommunerna redan hafva så betydliga utgifter, att de icke tåla, det flera utgifter läggas dertill, och det är just därför, som jag vill hos Herr Talmannen anhålla, att den motivering, som Utskottet begagnat och som hufvudsakligen är lika med den, som Stats-Utskottet vid föregående riksdagar begagnat, måtte ändras på det sätt, att på sidan 12 uteslutas orden "dels" på tredje raden från slutet, och "dels ock" på sista raden af samma sida, och på senare stället insättes ordet "och", samt att orden: "bör utgå af statsmedel, eller om den bör af kommunerna bestridas" på sidan 13 må utgå. Jag tror att med sådan förändring skall man vinna det syftsmål, som afses, nemligen att Kongl. Maj:t kan låta verkställa utredning, huruvida de anslag, som nu utgå till nämndemän, kunna förenas till ett anslag, och derjemte huruvida staten vill bidraga till nämndemännens aflöning, och om aflöningen bör bestämmas olika för särskilda delar af riket och för olika innehafvare af dessa befattningar. Jag föreställer mig dessutom, att, om kommunerna på vissa trakter nödgas träda emellan för att erhålla lämpliga personer till nämndemän, så torde dock dessa frågor helt enkelt kunna upptagas till afgörande af kommunerna utan någon lagstiftning för ändamålet af Riksdagen eller Kongl. Maj:t. Jag vill således icke biträda skrivelseförslaget i det skick, det nu föreligger, utan yrkar bifall till det förslag om ändring deri, som jag nu tagit mig friheten att framlägga.

Herr Axell: Då denna fråga vid föregående års riksdag var före, yttrade Hans Excellens Herr Statsministern följande ord: "frågan är för öfrigt, åtminstone efter min uppfattning, icke alldeles så enkel, som flere talare här påstått. Såsom vi alla veta, voro tingsgästningspenningarne från början en särskild skatt, som utgick från häradets invånare och tillgodokom nämndemän. Detta fortgick ända till dess vid någon riksdag på 1820-talet det beslut fattades, att tingsgästningspenningarne skulle ingå till statsverket, hvaremot ersättning skulle för framtiden till vederbörande utbetalas af statsmedel. För att sedermera bereda en lindring åt jordbruket, beslöts vid 1841 års riksdag att tingsgästningspenningarne, hvilka dittills utgått i sammanhang med lagmans- och häradshöfdingeräntorna, skulle upphöra och landet derifrån befrias, men att samma anslag till ersättning för tingsgästning skulle fortfarande till nämndemän utgå. Således var det allt ditintills *landet*, som ensamt aflönade bisittarne i häradsrätterna, på samma sätt som *städerna* ännu i dag få vidkännas hela kostnaden för sina domstolar. Till landets förmån har sedermera kommit, att häradshöfdingarne fått åt sig anslagna stora löner att utgå af statsverket, dertill städernas skattskyldige invånare jemväl få bidraga, utan att motsvarande förmån kommit dem till del. Skulle nu Riksdagen besluta att från statsverket utanordna ytterligare medel till nämndemäns aflöning, så fruktar jag, att man skulle begå en orättvisa mot en hel del af landets befolkning, nemligen städernas skattskyldige invånare.

Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)

Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)

Denna orättvisa, som jag hoppas äfven denna Kammars majoritet behjertar, har så till vida också gjort intryck på de ärade motionärerne, att de i sin motivering inflikat följande mellanmening:

“För att i detta fall vinna likställighet mellan stad och land, kunde ju af statsmedel lemnas samma ersättning till rådstufvurätternas bisittare som till häradsrätternas“. Detta vill med andra ord säga, att enligt förslagsställarnes mening skulle full likställighet mellan stad och land i detta fall vinnas derigenom, att städerna finge deltaga i utbetalandet af lönerna till omkring 3,500 nämndemän, mot det att landets inbyggare deltog i aflöningen för ett eller annat hundratal bisittare vid rådstufvurätterna. Men äfven denna tvetydiga ansats till rättvisa mot stadsbefolkningen, som förekom i motiveringen, har alldeles försvunnit i sjelfva klämman, hvilken icke innehåller ens den ringaste antydning om att det kanske vore nödvändigt, att någon slags fördelning af kostnaden eller ersättning åt städernas invånare egde rum. Det ärade Stats-Utskottet har icke heller i sitt betänkande aktat nödigt att nämna ett enda ord i sådant syfte. Jag vill nu icke afgöra, huruvida detta bör förklaras ur det faktum, att man numera ansett det onödigt eller olämpligt, att Sveriges städer skulle ega *någon enda* representant i Svea Rikes Stats-Utskott, eller om det kan hafva sin grund endast i förbiseende. Men då jag detta oaktadt nu afstår från att motsätta mig det förslag till skrifvelse Stats-Utskottet förordat i denna fråga, ber jag att få till protokollet antecknadt, att detta sker med den uttryckliga reservation, att städernas invånare genom det väckta förslaget icke må blifva mera betungade för bestridande af landets jurisdiktion än nu är fallet.

Det förefaller mig nemligen, som om det vore alldeles tillräckligt, att städerna betala landets domare på samma gång som sina egna.

Herr Sven Nilsson: Den förste ärade talaren uttryckte sin önskan, att Kammarerna måtte besluta afåtandet af en skrifvelse, som i viss mån afviker från det förslag Utskottet framlagt, men jag hemställer dock till honom, huruvida han icke skulle vilja återtaga detta yrkande, ty det kan föranleda, att, i den händelse denna Kammar bifaller yrkandet, och Första Kammarerna godkänner Utskottets framställning, Kammarerna således stanna i olika beslut, och ingen skrifvelse alls blir utfärdad. Om man önskar framgång åt sjelfva saken, så är det således icke skäl att bryta sönder det förslag, som Utskottet framlagt, hvarom alla der varit ense. Jag vill derjemte fästa Kammarernas uppmärksamhet på, att det förslag Utskottet nu framlagt är ordagrant det samma, som denna Kammar vid sista riksdagen biföll, och derför fans det ingen anledning, åtminstone för denna Kammarers ledamöter i Utskottet, att göra någon ändring i samma beslut, lika litet som det kunde falla oss in att motsätta oss samma skrifvelseförslag, hvilket torde vara af behovet påkalladt. Det är i alla fall ingenting annat, som motionärerne satt i fråga och som Utskottet tillstyrkt, än att begära en utredning i frågan, och en sådan utredning torde väl vara behöflig af många anledningar.

Först vore det nödvändigt att erhålla en utredning, huruvida det

kan vara lämpligt, att ersättningarna till nämndemännen utgå från två anslag af staten, och om icke desamma kunde förenas att utgå från allenast ett sådant.

Vidare tror jag icke, såsom den förste ärade talaren yttrade, att det är alldeles nödvändigt att nämndemännen skola få högre ersättning af statsmedel än de nu hafva, icke heller att de skola upp-bära ersättningen af kommunerna. Af det förslag till skrifvelse, som Stats-Utskottet gifvit, framgår det tydligt, att detsamma innehåller det Kongl. Maj:t skall taga i öfvervägande, om kommunerna böra taga någon del uti ifrågavarande ersättning, och således finnes ju ingen bestämd, gifven anledning för Kongl. Maj:t att framlägga ett förslag af det innehåll, att kommunerna skola taga på sig hvarken en större eller ens någon del af nämnda ersättning, hvilket jag dock får bekänna att jag tror skulle vara ganska både lämpligt och billigt derföre, att en del af den ersättning, som nu utgår till nämndemännen, utgöres af den befrielse från deltagande i skjutsens utgörande, som de nu åtnjuta, och om skjutsväsendet kommer att ordnas på annat sätt än förut, såsom nu af Kongl. Maj:t är föreslaget, då denna befrielse nämndemännen fräntages, så torde möjligen denna omständighet icke hafva så obetydlig inverkan på den ersättning, som nämndemännen böra erhålla, och från hvilket håll — staten eller kommunen — den bör utgå. I annat fall torde det ej heller blifva fråga om högre anslag från statens sida till ersättning åt nämndemännen, utan endast en jemnare och billigare fördelning af medel, som komma att för ändamålet beviljas.

Den siste ärade talaren befarade, att städerna skulle blifva oskäligt betungade genom denna lilla utgift, som skulle komma att utgå till nämndemännen, om anslaget dertill från staten skulle komma att förhöjas, och han beräknade dervid nämndemännens antal till något mera än 3,000, då rådmännen i städerna voro allenast omkring 100. Men utan afseende på om de äro något flera eller färre, än han sålunda uppgifvit, hemställer jag till honom, såsom medlem af en stadskommun, om, för den händelse något anslag af statsmedel komme att utgå till nämndemännen, en sådan ersättning icke vore skälig, emedan den fördel städerna hafva af det dem lemnade tillfälle till en hastigare lagskipning är ojemförligt mycket större än hvad landsbygden i detta afseende åtnjuter, och städerna i följd häraf naturligtvis böra vidkännas större kostnader för lagskipningen, än landsbygden. På de skäl jag sålunda haft äran anförä, får jag derföre yrka bifall till Utskottets förslag, i synnerhet då Utskottets förslag är alldeles öfverensstämmande med Kammarens beslut vid förra årets riksdag, hvilket jag föreställer Kammararen ej vill ändra i år utan någon förekommande synnerlig anledning.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! Om Andra Kammararen skulle besluta, att underdånig skrifvelse, på sätt Utskottet föreslagit, till Kongl. Maj:t aflåtes, skulle jag för min del önska att någon ändring i motiveringen, på sätt herr Danielsson yrkat, icke måtte ega rum; men jag ber också att på samma gång få skärskåda frågan från

*Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)*

Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)

en annan och kanske något högre synpunkt än den, i hvilket förhållande städernas och landsbygdens invånare skulle komma att bidra till nämndemännens aflöning.

För min del har jag den öfvertygelsen, att den gamla nämndemansinstitutionen, hvilken innefattade folkets deltagande i rättskipningen, aldrig bort betinga någon lön. Det var ovilkorligen en afväg, då man kom in på aflöningsystemet. Deremot erkänner jag villigt, att det kan vara med billigheten öfverensstämmande att, på sätt 1863 års författning medgifver, nämndemännen åtnjuta ersättning för de resor de vid extra judiciella förrättningar företaga, äfvensom må hända också vid syner.

Nu, då frågan om underdomstolarnes reorganisation i viss mån kan sägas stå på dagordningen, skulle man så att säga fastspika denna gamla institution genom att påyrka högre aflöning åt nämndemännen. Vi hafva oss väl alla bekant, att den Nya Lagberedningen i sin instruktion fått sig uppdraget att så fort sig göra låter företaga frågan om domstolarnes organisation och en ny rättegångsordning. Om således en skrifvelse till Kongl. Maj:t nu aflätes, så finge den antagligen hvila till dess man komme till sjelfva hufvudsaken, eller frågan huruvida nämndemännen böra bibehållas eller icke, och därför vill jag icke för min del motsätta mig skrifvelseförslaget, men jag önskar att motiveringen för densamma måtte blifva sådan, som Stats-Utskottet i sitt betänkande formulerat den.

I öfrigt ber jag att få fästa uppmärksamheten på ett märkligt faktum, som icke någon som tjenstgjort som landtdomare kunnat undgå att spörja, nemligen att, så länge det var domaren förbehållet att utse nämndemän, denna befattning ansågs såsom en hedersplats, och att de, som erhållit densamma, kvarstodo deri så länge de kunde tjenstgöra; hvaremot nu, sedan utseendet af nämndemän enligt 1823 års författning blifvit en kommunens angelägenhet, denna befattning anses som en svår börda, ett tryckande besvär, hvarifrån man så fort som möjligt söker göra sig fri. Jag tror således skäl icke förefinnas att gifva ytterligare stöd åt en så förvänd åsigt genom att bereda förhöjd aflöning för tjänster, som, i stället för att såsom förut anses hedrande, numera anses endast besvärliga.

Herr Nils Pettersson: Det må vara sant, att Kammaren förliden riksdag beslöt aflåtandet af en skrifvelse, sådan som den nu föreslagna, men detta beslut fattades först efter en ganska häftig och ihållande debatt i frågan. Då man ingår till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, bör man hafva förvissat sig om, att den icke innehåller något, som endast förorsakar Kongl. Maj:t onödigt besvär, och icke är af den beskaffenhet att, då Kongl. Maj:t sedan framkommer med förslag i ämnet, detta icke kan af Riksdagen antagas. Hvad den nu ifrågasatta skrifvelsen beträffar, kan jag icke till alla delar gilla dess innehåll. Ty jag skulle vara ganska illa förtrogen med stämningen i landet, om jag icke med säkerhet vågade påstå, att kommunerna högst ogerna såge, att de pålades ytterligare utgifter i och för nämndemansbefattningens upprätthållande. För min del är jag ock af samma

åsigt med den näst föregående talaren i så måtto, att jag anser nämnda befattning böra bestridas utan anspråk på ersättning från innehafvarens sida. Nämndemannabefattningen har alltid varit och är fortfarande ett förtroendeuppdrag, och den betraktas äfven såsom sådant, om icke på alla, så åtminstone på de flesta orter inom landet. Hvad skrifvelsen i öfrigt innehåller, nemligen en begäran om utredning af frågan angående sättet för utgörande af den ersättning till nämndemännen, som de hittills åtnjutit, anser jag deremot vara fullkomligt befogadt. Denna fråga är nemligen så intrasslad, att en utredning af densamma är i högsta grad önskvärd, och jag är förvissad om, att de, som önska att någonting härutiinnan måtte komma till stånd, icke skola så strängt hålla på, att i skrifvelsen äfven intages något, som afser hvad jag först omnämnde rörande kommunernas ytterligare betungande med utgifter i och för nämndemansinstitutionens vidmakthållande. Ty, utom det att frågans lösning hos Kongl. Maj:t derigenom betydligt försvårades — jag kan nemligen icke tänka mig annat, än att Kongl. Maj:t i sådant fall blefve nödsakad att för ändamålet tillsätta en komité, och vi veta af erfarenhet, hvilken är den vanliga följden deraf — så torde en utredning i sistnämnda hänseende vara dess mera obehöflig, som det ju står kommunerna sjelfva fritt att, om sådant befinner vara nödvändigt, på kommunalstämma bevilja nämndemännen den ytterligare ersättning, hvaraf de kunna anses göra sig förtjenta. Deremot, såsom jag förut nämnt, finnes allt skäl för åstadkommandet af en reglering i fråga om utgörandet af den hittills till nämndemännen utgående ersättning, bestående af tingsgästningspenningar, godtgörelse för bevisandet af extra tingssammanträden m. m. Denna ersättning är för öfrigt så ringa, att jag icke kan föreställa mig att den talare, som nyss yttrade sig från talarestolen, verkligen lägger så mycken vikt uppå, att den utgår af statskassan. Antages det förslag, som väckts af Herr Danielsson, blir det icke fråga om någon vidare förändring af det bestående, än att reda erhålles i en sak, som på många ställen i landet förorsakat betydligt obehag och trassel, och jag instämmer fördenskull i nämnda förslag.

Herr Magnus Andersson: Jag har redan vid två föregående riksdagar uttalat min åsigt i denna fråga, och då jag således icke behöfver ånyo tillkännagiva min ståndpunkt till densamma, vill jag inskränka mig till att yrka rent afslag. Beträffande det påstående, att nämndemansbefattningen skulle i allmänhet betraktas såsom i så hög grad besvärlig, vill jag deremot inlägga min protest. För min del har jag 26 år bestridit denna befattning och hoppas att ännu åtskilliga år få fortfara dermed, såvida helsa och krafter det tillåta. Jag yrkar, som sagdt, afslag å såväl motionen som skrifvelseförslaget.

Herr Aug. Peterson: Det förhåller sig verkligen så, som en talare nyss yttrat, att nämndemansbefattningen förut ansetts såsom ett förtroendeuppdrag; och så anses den väl ännu, åtminstone i åtskilliga delar af landet. Nu vilja motionärerne emellertid att vi skola skriva till Kongl. Maj:t och begära en utredning i fråga om den

*Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)*

Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)

ersättning, som kan böra för nämndemansbesväret anvisas. Men hvad blir då följden, om en sådan skrifvelse aflåtes? Jo, då kommer naturligtvis en komité att tillsättas för att verkställa den begärda utredningen, och den komitén kommer då kanske till det resultat, att nämndemansbefattningen är att anse såsom ett onus och sålunda bör vara lönad. Men hvem blir det då, som får betala denna lön? Helt säkert ingen annan än kommunen, då nämndemannen ju är en kommunens tjänsteman, som utses i kommunalstämman. Åtminstone befarar jag för min del, att det icke kommer att gå så lätt att få denna börda aflyftad från kommunerna och öfverflyttad på statsverket. Visserligen yttrade en talare nyss, att redan nu städerna få deltaga i kostnaderna för landets jurisdiktion, och dermed afsågs väl då, att åtskilliga dit hörande anslag finnas upptagna i riksbudgeten; men att detta statsens bidrag till våra landtdomstolar skulle än vidare utsträckas lär väl, som sagdt, icke gå så lätt. Jag fruktar derföre, att sedan den af motionärerne nu så efterlängtade utredningen väl skett, så komma de sjelfva att finna sig föga belåtna med resultatet. Vi veta alla huru det gick med frågan om aflöningen åt en annan klass af kommunaltjänstemän, nemligen fjerdingmännen. Äfven der begärde Riksdagen genom en underdånig skrifvelse utredning af frågan; och följden blef, att nu få kommunerna ordentligen aflöna sina fjerdingmän. Och dessutom ha ju kommunerna åtskilliga andra tjänstemän, i viss mån likställda med nämndemännen. Vi ha till en början ordföranden i kommunalstämman; han skall väl då äfven ha lön? och vidare ordförande och ledamöter i kommunalnämnden; de hafva äfven ganska mycket att göra för kommunens räkning, och hvarför skulle icke också de kunna fordra ersättning af kommunen för sitt besvär; och allt detta skulle komma att icke så litet öka kommunens utgifter. På alla dessa skäl, och då dertill kommer, att Nya Lagberedningen, enligt hvad en talare på stockholmsbänken upplyst, i allt fall kommer att så snart som möjligt taga äfven denna fråga om hand, tror jag icke att man vinner så särdeles mycket med en skrifvelse, sådan som nu är i fråga; dock anser jag mig icke böra framställa något bestämdt yrkande om afslag å den föredragna punkten.

Herr Danielsson: Min uppmärksamhet har blifvit fästad uppå att det af mig gjorda yrkande icke skulle komma att tydligt uttrycka hvad jag egentligen åsyftade med detsamma, och jag har med anledning deraf begärt ordet för att återtaga mitt yrkande och framställa det i mera bestämd form. Jag hyser den förhoppning, att med en sådan skrifvelse, som jag föreslagit, åtminstone det goda skulle vinnas, att de obetydliga afgifter, som hitills utgjorts i och för nämndemannainstitutionens upprätthållande, komme att utgå från ett anslag. Huruvida derutöfver någon ersättning bör till nämndemännen utgå af statsmedel, detta är en fråga, hvars utredning tillkommer Kongl. Maj:t. På grund af hvad jag nu anfört vågar jag hos Herr Talmannen anhålla om proposition uppå att Riksdagen, med afslag å Utskottets hemställan, ville besluta, att underdånig skrifvelse måtte till Kongl. Maj:t aflåtas med anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t låta

tillse och utreda, huruvida icke den nämndemän nu af statsmedel tillkommande ersättning, hvilken, så vidt den är till vissa bestämda penningebelopp fastställd, borde från *ett* anslag utgå, numera är otillräcklig, och om den godtgörelse, som derutöfver må böra för nämndemansbesväret anvisas.

*Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)*

Herr Axell: Den ärade talaren på skånebänken måtte hafva icke så litet missuppfattat mig, då han ansåg sig kunna bemöta mitt anförande med den invändning, att, då rättskipningen i städerna vore så mycket snabbare än den på landet, det äfven vore billigt att städerna vidkändes större kostnader därför. Men detta är äfven *min* åsigt. Ja, jag anser till och med att de böra vidkännas icke allenast större kostnader utan äfven *hela* kostnaden för sin rättskipning. Men en annan fråga är, om de *derjemte* böra bidraga till upprätthållandet af rättskipningen på landet. Herr Nils Pettersson i Runtorp hoppades, att städerna icke skulle bekymra sig om en sådan småsak, som att de fingo deltaga uti utgörandet af tingsgästningspenningarne. Jag tror icke heller att så är förhållandet. Jag tror icke ens att de för närvarande bekymra sig mycket derom, att de nödgas bidraga till landtdomarens afföning. Men då, såsom Herrarne torde erinra sig, de ett-hundratväs vid denna riksdag väckta motion om grundskatternas afskrifning m. m. upptog en mängd saker, såsom bränvin, tolag, m. m., på städernas debetsida, kunde det ock någon gång vara skäl för oss att anföra, hvad som bör upptagas till deras kredit, och härtill hör otvifvelaktigt städernas skyldighet att deltaga uti upprätthållandet af landets justice.

Herr Ola Andersson: Helt säkert finnas många, som anse hela denna fråga vara obetydlig; jag gör det icke. Min åsigt är nemligen, att denna gamla nämndemansinstitution bör bibehållas, hellre än att vid våra landtdomstolar hafva så kallade juridiska bisittare. Men därför vill jag ock, att den lilla ersättning, som bestås nämndemännen, måtte något så när motsvara de uppoffringar, som äro förenade med denna befattning. Så är dock icke nu förhållandet; och jag skulle kunna anföra mera än ett slående exempel på obilligheten i det sätt, hvarpå ersättningen till våra nämndemän för närvarande utgår. Att en utredning af frågan är af nöden, och en lämpligare fördelning af ersättningen till nämndemännen af behovet påkallad, lär väl också näppe- ligen af någon kunna bestridas.

Att jag anser nämndemansinstitutionen väl värd att taga vara på, har jag redan nämnt; och detta tror jag sker bäst genom att landet väl värda sig om denna institution; får den förfalla i vanvärde, så kommer den helt säkert också att snart försvinna. Men icke kan det vara att väl värda sig om en institution, om man icke ens vill tillåta att utredning af dertill hörande frågor åstadkommes, eller tillse huruvida den dertill anslagna obetydliga ersättning utgår ordentligt eller icke. Lätt inser väl hvar och en, att personer, som icke ha råd att göra uppoffringar, icke gerna skola vilja utan ersättning behålla en befattning — i hvilken de i öfrigt kunde vara nyttiga — under en

Angående
ersättning åt
nämndemän.
(forts.)

längre tid; och det gagn, som med institutionen varit afsedt, går då mer och mer förloradt. Vål har jag hört den åsigt af många uttalas, att en nämndeman icke bör vara aflönad för denna sin befattning; kanske är det någras mening, att han alls icke skulle hafva någon som helst godtgörelse för sitt besvär och sina kostnader. Mig förefaller det dock ganska märkvärdigt, att, då det är fråga om nämndemännen, vill man, att de skola göra allting för intet. Eljest plägar man ju alltid vilja hafva väl betaldt för hvad man uträttar i det allmännas tjenst — och nämndemannen tjenar äfven det allmänna i vidsträcktare mening — och detta erfara vi här vid riksdagen nästan dagligen i förekommande lönefrågor. Icke heller tror jag att nämndemansinstitutionen kan sägas stå hindrande i vägen för landtdomstolarne att rätt fullgöra sina åligganden; och för denna min åsigt finner jag äfven stöd i det beröm, som man så ofta — och enligt min tanke med rätta — hör uttalas öfver dessa landtdomstolar. Deremot vet jag af egen erfarenhet, att en nämndeman mången gång kan vara till rätt mycket gagn genom sin beröring med folket och genom den kändedom i ett och annat, som han varit i tillfälle att inhemta, genom de råd han kan lemna allmogen, med hvilken han lever tillsammans, genom att betjena denna allmoge med att medtaga handlingar till och från tinget m. m. Allt detta är för mig, som sagdt, saker väl värda att taga vara på, och detta sker bäst genom att, så i ett som annat hänseende, rätt uppskatta densamma.

Beträffande hvad en talare här yttrat om att städerna sjelfva få utan bidrag från staten vidkännas kostnaderna för sin jurisdiktion, så är detta ett påstående, som väl icke håller så alldeles streck. Vi veta att till flera, om ej de allra flesta, städer anslagits jordar, medelst hvilka deras rättskipning ofta till betydlig del upprätthålles, och då hafva de ju på detta sätt ett statsbidrag härtill. Hvad beträffar Herr Axells anmärkning, att i Stats-Utskottet inga stadsrepresentanter finnas insatte, vill jag derom säga detsamma, som jag genmälde en anmärkning af Herr Dickson i ett liknande fall, nemligen att det alldeles icke är säkert, att detta är landtrepresentanternes fel, och att städernas representanter sjelfve derutinnan äro utan skuld. Vi hafva för öfrigt under den korta tid, Riksdagen i år varit samlad, af hvad som passerat haft all anledning till den åsigt, att vi ej af en undfallenhet hafva något att vänta.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag oförändradt.

Herrar *Ake Andersson* och *Pehr Larsson* instämde med Herr *Ola Andersson*.

Herr *Jonas Jonasson* i Gullaboås: På de af Herr *Danielsson* anförda grunder ber jag att få förena mig uti det yrkande, som af honom blifvit framställt.

Herr *Wieselgren*: Det är endast ett par ord jag anhåller att få yttra i anledning af åtskilligt, som förekommer i Stats-Utskottets föreliggande förslag. Der talas nemligen om "nämndemansbesväret",

och man har under diskussionen ofta nämnt både det och de jemväl i utskottsbetänkandet förekommande orden: "dess godtgörelse" och "ersättning". Jag tror att i dessa ord, *nämndemansbesväret* och dess *godtgörelse*, ligger ett tydligt bevis derpå, att nämndemansinstitutionen råkat in på en afväg, och icke vidare betraktas så som den från början har betraktats och så som den, enligt min åsigt, måste anses. Nämndemansåliggandet får icke anses såsom ett medel att förtjena penningar, och det är icke en tjenstemannabefattning, som inbegripes i uppdraget att vara nämndeman. För att kunna emottaga detta uppdrag förutsattes icke någon speciell utbildning; ännu i denna stund uppehåller ett af de mäktigaste rikena i vår verldsdel sin landtdomareinstitution genom icke-fackmän; och jag tror, att, om vi i vårt land skulle söka någon motsvarighet till nämnda lands "fredsdomare", skulle det just vara i nämnden, icke sådan som den i sin historiska upprinnelse kan visa sig hafva varit, utan sådan som den under sin glansperiod, åtminstone i vissa delar af vårt land, gestaltat sig. Man har här nämnt — och jag ber att deri få instämma — att nämndemansbefattningen bör betraktas såsom ett förtroendeuppdrag och såsom sådant icke göra anspråk på något slags penningersättning. Likasom den man, hvilken skall mottaga uppdraget att vara fredsdomare, måste förutsättas hafva en oberoende ställning, som tillåter honom att offra sin tid och sina krafter åt det allmänna, på samma sätt tror jag, den, som skall bekläda nämndemansbefattningen, bör vara i den ställning, att han icke behöfver mottaga någon godtgörelse derför eller beräkna sina tjensters penningevärde. Skulle detta icke numera kunna låta sig göra? Vår allmoge har under en lång tid kunnat fullgöra detta sitt domarekall på ett ganska tillfredsställande sätt — ja, jag tror, att nämndemansinstitutionen har en vacker historia — men om den kunnat så uppehållas under en tid, då vår allmoge var i vida fattigare vilkor än nu, skulle detta förhållandes fullföljd verkligen hädanefter vara omöjligt? Svenska allmogen är dock en samling af kapitalister; den utgöres i allmänhet icke af fattigt folk, utan af personer, hvilka i sin ärfta eller inköpta jord ega ett kapital, hvilket gifver dem räntor, och det är i allt fall icke de mindre bemedlade bland dem, på hvilka det bör ankomma att uppehålla nämndemansåliggandet. De äro dock, enligt mitt förmenande, stadda i vida större välmåga nu än förr; och jag tror knappt, att de skulle anse sig värdigt mottaga den lilla godtgörelse, som möjligen skulle kunna tillerkännas dem. Det är med stor glädje jag förnummit, att åtskilliga landtmannarepresentanter ännu bibehålla en sådan uppfattning af denna vår fäderneärfda institution, att de visa sig föredraga densamma, såsom ett åt den oberoende mannen lemnadt förtroendeuppdrag, framför en sådan omändring deraf, hvarigenom dess innehafvare skulle nedsättas till de obetydligaste bland våra löntagare.

Med Herr Wieselgren förenade sig Herr *Pehr Nilsson* i Vittjerf.

Grefve Sparre: Då jag nu uppträder emot aflåtandet af den föreslagna skrifvelsen, ber jag till en början att få förklara för Herr

Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)

Ola Andersson, att jag lika varmt som han vill vårda mig om nämndemansinstitutionen, ehuru jag icke kan dela hans uppfattning om, att man för denna vårds utöfvande bör åt nämndemän anslå aflöning. Det är sant, hvad en annan talare på skånebänken yttrade, att nämndemansinstitutionen i vårt land har varit ansedd och aktad, och jag hoppas att så skall blifva förhållandet äfven allt framgent. Men tro herrarne att detta blifver händelsen, om man gör nämndemännen till ett slags legohjon? Jag för min del tviflar derpå. Hvarför vill man icke aflöna våra landstingsmän och ordförande i kommunalstyrelserna? Jo, derföre att deras befattningar äro hedersuppdrag. Är då icke nämndemansbefattningen, åt hvars innehafvare vi anförtro att med landets domare bestämma öfver vårt väl och ve, ett lika hedrande uppdrag? Hvarför skulle väl detta i olikhet med öfriga dermed jemförliga uppdrag betalas med penningar? Är det i vår tid, då välmågan sprides inom landet, som allmogen icke längre skall stå ut att lönlöst uträtta detta uppdrag? Nej, jag vill aldrig vara med om att votera lön åt nämndemän, lika litet som åt landstingsmän och ordförande i våra kommunalstyrelser. Deremot anser jag fullt billigt, att nämndemän komma i åtnjutande af reseersättningar. Men en kontant lön för deras *besvär* hoppas jag att Andra Kammaren aldrig skall bevilja. Gagnet af nämndemansinstitutionen är allmänt insedt och erkänt; och det är i sanning hedrande för vårt land att hafva ända till denna dag bibehållit denna uråldriga institution oförändrad. Dessutom veta vi, hurusom nämndemän ofta åt parter uträtta hvarjehanda enskilda uppdrag, såsom inlemnande af handlingar vid tingen o. dyl. samt jemväl i öfrigt gå personer till handa med råd och dåd, och att, om de råd, som gifvas, anses af något värde, sådant äfven likasom öfriga uppdrag af nyssnämnda beskaffenhet betingar särskild ersättning. Så mycket mindre skäl hafva vi då att aflöna nämndemännen och derigenom heröfva dem den heder och det förtroende, som tillkomma dem just derföre att de utan aflöning utföra ett domarevärf? Jag tror att, om denna Kammare för sin del beslutade en skrifvelse till Kongl. Maj:t af nu föreslagna innehåll, sådant skulle i hela landet göra ett dåligt intryck. Och då för öfrigt förslaget, efter hvad jag erfarit, redan är förkastadt af Första Kammaren, så föranleder ju ett bifall till detsamma inom denna Kammare icke till något resultat. Om en annan gång det blifver fråga om att bestämma andra grunder för beräkning af reseersättningar åt nämndemän, så att den som får vidkännas drygare kostnader i och för uppdragets utöfvande kommer i åtnjutande af en större godtgörelse, skall jag gerna med min röst der till biträda. Men sådant förslaget nu föreligger, kan jag icke annat än afstyrka detsamma.

Häruti instämde Herr *Samuel Johnson*.

Herr Nils Pettersson: Sedan Herr Danielsson nu formulerat sitt förslag, ber jag att få återkalla mitt förra yrkande och förenar mig med honom.

Herr Jan Magnusson: Jag instämmer till fullo med Herrar Sven Nilsson i Efveröd och Ola Andersson i Nordanå, men ber tillika att emot dem, som så ifrigt motsätta sig att nämndemännen skulle få lön, få erinra, att sådant icke är föreslaget i den af mig med flere afgifna motionen. Den godtgörelse nämndemän nu åtnjuta består uti reseersättningar i vissa fall, tingsgästningspenningar, afsedda till dagtraktamenten under vistelsen vid tingen, samt ersättning för frångångna bötesandelar genom nya strafflagens införande. Då nu dessa ersättningar utfalla så olika, att t. ex. tingsgästningspenningarne i ett tingslag uppgå till 13 kronor 67 öre och i ett annat till allenast 64 öre för hvarje nämndeman, kan det väl icke anses obefogadt att föreslå en reglering af dessa förhållanden. Sammanlagda beloppet af dessa från statsverket utgående ersättningar för tingsgästning och mistade bötesandelar utgör 25,531 kronor 30 öre. Men ehuru summan icke är större, utgår den likväl från två särskilda anslag och dessutom till olika belopp för olika domsagor. Detta vållar mycket oreda och besvär vid utbetalningen. Någon lön för nämndemän är, som sagdt, icke äsyftad i motionen, och jag kan derföre icke se någon våda uti att aflåta den föreslagna skrifvelsen. Deri begäres ju blott att Kongl. Maj:t ville låta utreda, huruvida icke denna ersättning af statsmedel bör utgå från ett enda anslag, huruvida detta anslag bör ökas, eller om tillökningen i ersättningen bör utgå af statsmedel eller bestridas af kommunerna samt om ersättningen bör utgå med lika belopp till hvarje nämndeman eller lämpas eiter det olika besvär, som å olika orter kan vara med befattningen förenad.

Att nämndemansbesväret är icke så litet betungande har blifvit påpekadt i en vid denna riksdag af Herr Engman väckt motion, deri han framlagt en beräkning öfver de kostnader nämndemännen inom hans hembygd få vidkännas för deras tienstgöring vid lagtima och urtima tingen, uppgående dessa kostnader till 224 kronor årligen för hvarje ordinarie nämndeman. Jag har också gjort en liknande beräkning för den trakt, jag tillhör, och funnit de kostnader vid tingen, för hvilka ersättning ej åtnjutes, belöpa sig till 118 kronor, samt, kostnaderna för vägsyner inberäknade, till 176 kronor 20 öre. Jag hemställer, om det icke under sådana förhållanden är ett hån att erbjuda nämndemannen en godtgörelse af endast 64 öre.

En talare har yttrat, att ordförande i kommunalnämnder och kommunalstämmor samt landstingsmän på samma grund som nämndemännen kunde komma fram med anspråk på lön för deras befattning. Det torde dock icke vara obekant, att ordförande i kommunalnämnd och kommunalstämma åtnjuta ersättning för skrifmaterialier m. m., hvilken ersättning, åtminstone för de förstnämnde, inom många kommuner uppgår till flere hundra kronor om året; och att landstingsmännen erhålla reseersättning veta vi litet var. Det är icke för nämndemännens skull jag framkommit med detta förslag, utan för nämndemansinstitutionens bevarande, enär jag, såväl på den erfarenhet jag har från min hemort, som hvad jag hört från andra håll, är öfvertygad derom att den kommer att förfalla, om ej något från statsmakternas

*Ängående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)*

Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)

sida göres till förebyggande deraf, att nämndemännen taga afsked så snart de tjenat de 2 år, hvartill de äro skyldige.

Jag skall icke försöka att till besvarande upptaga några flera af de anmärkningar, som af åtskilliga talare blifvit framställda mot min motion, hvilken afsett att åstadkomma någon lindring i ifrågavarande, icke allenast inom min hemort utan äfven inom öfriga delar af landet mycket betungande institution, utan inskränker mig till att hos Kammaren vördsamt yrka bifall till Utskottets förslag, helst detsamma står i öfverensstämmelse med den af sistlidne Riksdags Stats-Utskott i ämnet gjorda hemställan, hvilken då tillvann sig denna Kammares bifall.

Herr Ivar Månsson: Om förhållandet i allmänhet vore sådant, som talaren på göteborgsbänken påstod, eller att befolkningen på landsbygden vore kapitalister och välbergade, då skulle ingen hellre än jag vilja ge honom rätt i detta påstående, men jag ber få erinra derom, att de många bankerna och andra allmänna låneinrättningar dess värre vittna om något helt annat. Samme talare utgick från den åsigten, att det egentligen vore endast hemmansegare och i allmänhet den jordbrukande befolkningen, som hade skyldigheten att tjänstgöra såsom nämndemän sig ålagd. Detta är dock numera icke förhållandet; ty hvilken annan person som helst, t. ex. en arbetare, en industriidkare, kan utses till nämndeman, blott han hunnit blifva inom kommunen röstberättigad, och dertill fordras ej mycket. Skulle det icke således vara skäl, mine herrar, att betänka att förhållandena numera gestaltat sig mycket annorlunda än förut, och att det måste kännas ganska svårt för en person att för i fråga varande värf nödgas slita sig lös från sina göromål samt utan särskild ersättning deråt offra sin tid.

Man har här mycket talat om, att nämndemansinstitutionen skulle försämras derigenom att åt nämndemännen bereddtes någon ersättning. För min del kan jag icke förstå en sådan argumentation, deri man vill påstå att en person blir sämre, derföre att han får betalt för hvad han uträttar.

Man har sagt, att nämndemännen icke borde åtnjuta annan ersättning än för sina resekostnader, och att det endast är i sådant afseende som frågan bör dragas under Kongl. Maj:t, för att få denna ersättning, åtminstone i någon mån, lika fördelad. Att en utredning härom är af behovet påkallad torde en hvar inse, som vet att somliga nämndemän nödgas resa 3 à 4 mil för att komma till tingstaden, under det andra hafva sin bostad alldeles derintill, att somliga kunna hafva vägsyner om flere mil årligen, andra deremot nästan ingen alls o. s. v. Jag kan under sådana förhållanden icke inse, hvarföre man skulle motsätta sig Utskottets nu gjorda hemställan, hvilken går i samma riktning, som den af sistlidet års Riksdags Stats-Utskottföreslagna och af denna Kammare då gillade skrifvelse.

Jag anhåller således att Kammaren ville med mig bifalla Utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson: Blott ett par ord! Jag har begärt ordet endast för att betyga herr Grefve Sparre min hjertliga tacksamhet för den omvårdnad han tyckes i dag vilja taga om nämndemansinstitutionen. Det lät icke så för några år sedan, då han i detta ämne uppträdde på detta rum i aldeles motsatt mening. Jag skall därför hafva hans nu uttalade åsichter i välvilligt minne, i fall vi träffas här, då en gång omorganisation af domstolsväsendet på landet kommer på tal. Tillika ber jag få erinra, att hvarken föreliggande motion eller Utskottets hemställan innehåller något förslag om *löner* till nämndemännen, utan endast derom, att den ersättning som de redan äro berättigade till må varda reglerad, samt att de må bekomma en ersättning, som någorlunda svarar emot det besvär som de äro underkastade. Derjemte ber jag att få erinra Grefve Sparre derom, att det ingalunda är meningen, att denna ersättning skall komma att blifva större, än den som utgår till landstingsmän och kommunalnämndens eller kommunalstämmans ordförande.

De förre erhålla skjutnersättning för resor till landstinget och åter, och denna är nu så tillräcklig, att de icke behöfva underkasta sig några nämnvärda särskilda uppoffringar för vistelsen i staden. Det vill då synas, som skulle en så ringa ersättning icke heller böra vara nämndemännens förmenad. Likaså hafva kommunalstyrelsernas ordförande vanligen ersättning för skrifmaterialier, den enda utgiftspost som drabbar dessa styrelser. Jag hemställer således till Grefve Sparre, hvilken förklarar sig vara så mån om nämndemännen, om det icke skulle vara billigt att tillerkänna dem en så ringa ersättning för sina ofta mödosamma besvär, en ersättning, hvartill dessa nämndemän kunna anses vara lika berättigade, som nyssnämnde personer, allra helst här ej är fråga om någon lön eller ersättning för förrättadt arbete, utan endast skälig godtgörelse för hafda kostnader, som vållats genom fullgörandet af ofta påtvingade tjensteåligganden.

Herr Farup: Jag vill till en början tacka Kammaren för den uppmärksamhet, hvarmed den omfattat vår motion. Detta visar åtminstone att motionen icke varit opåkallad, utan att här är något i olag som behöfver rättas. Då emellertid frågan redan fallit i Första Kammaren, återstår för denna gång icke något i sak att göra. Jag vill dock, medan jag har ordet, i korthet bemöta några anmärkningar, som blifvit rigtade emot vårt förslag.

En talare på göteborgsbanken förklarade, att allmogen i allmänhet vore kapitalister. Den värde talaren måste vara bra litet bekant med förhållandena i vårt land för att kunna påstå detta. Detta lyckliga förhållande förefinnes åtminstone icke i de norrländska provinserna, och jag kan därför påstå, att der och äfven inom flera andra trakter af landet det onus, hvarom här är fråga, är mycket betungande. Ja, det finnes trakter i min hemort, der nämndemannen får resa *åtta* mil, deraf 6 utan banad väg, för att komma till förrättningsstället, och detta ofta med fara för lifvet.

Herr Grefve Sparre yttrade, att nämndemansinstitutionen skulle försämrast, om nämndemännen erhöle betalning, då nämndemansbe-

*Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)*

*Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)*

fattningen vore att anse såsom en heder, ett förtroendeuppdrag för innehafvaren. Men, mine Herrar! har icke den ärade talaren sjelf, i sin egenskap af landshöfding, ett ganska stort och viktigt förtroendeuppdrag, och jag hemställer till honom, om han anser sig sköta detta sämre derföre, att han åtnjuter lön för sitt arbete.

Jag vill nu icke längre upptaga Kammarens tid, utan ber endast att i afseende å de ändringar man velat göra i motiveringen till vårt förslag få påminna derom, att vårt förslag icke lägger hinder i vägen för Kongl. Maj:t att i mån af behof framkomma till Riksdagen med en proposition i ämnet. De småsaker, man fäst sig vid i fråga om motiveringen, äro derför icke af någon betydelse.

Jag yrkar bifall till Utskottets tillstyrkande hemställan.

Herr Lyth: Jag inskränker mig till att instämma med dem, som yrka bifall till Utskottets föreliggande förslag, hufvudsakligast af det skäl, att den nu till nämndemännen utgående ersättningen för resor till förrättningsstället är mycket ojemnt fördelad, hvaröfver i de flesta landsorter, och särskildt uti den ort jag representerar, råder stort missnöje. Skulle emellertid Utskottets förslag icke vinna Kammarens bifall, så instämmer jag uti Herr A. P. Danielssons framställning i ämnet.

Grefve Sparre: Jag skulle gerna af min värde vän, representanten på skånebanken, Herr Sven Nilsson i Efveröd vilja veta, när jag inom denna Kammare yttrat mig om nämndemansinstitutionen på ett sätt, att deraf framginge, det jag icke ville vårda mig om densamma. Detta är ett misstag; jag har alltid yttrat mig fördelaktigt om nämndemansinstitutionen. Jag vill i detta afseende särskildt påpeka ett tillfälle, då jag här yttrade, det jag hoppas att den dag skulle randas, då jag, efter slutad tjenstemannaverksamhet, finge inträda såsom nämndeman i någon häradsrätt. Och så litet egenkär är jag väl icke, att jag icke vid sådant förhållande skulle tilltro mig och jembväl söka vårda mig om institutionen efter förmåga.

Man har sagt att i föreliggande förslag endast vore fråga om reseersättning åt nämndemännen. Vid genomläsandet af betänkandet finner man emellertid icke ett enda ord om en sådan ersättning, utan der talas om "godtgörelse för nämndemansbesväret", och denna godtgörelse kallar jag med andra ord för lön. Hade motionen inskränkts till reseersättning, så skulle jag hafva tillstyrkt densamma, men, såsom jag redan sagt, motionen handlar icke derom. Då jag förra gången hade ordet, tillade jag också, att, om icke frågan redan fallit i Första Kammaren, skulle jag nu hafva framkommit med ett ändringsförslag, gående ut på att tillerkänna nämndemännen reseersättning, men att jag på grund af uppgifna förhållandet icke brydde mig om att väcka ett sådant förslag.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, enligt de meningar som förekommit, dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag derå, dels ock på bifall till Herr Danielssons förslag, sådant han i sitt senare yttrande formulerat detsamma; och

förklarade Herr Talmannen sig anse den förstnämnda af dessa propositioner hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraproposition antagits yrkandet på afslag, en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

*Angående
ersättning åt
nämndemän.
(Forts.)*

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 4:de punkten af utlåtandet N:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 56 ja mot 93 nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren afslagen.

Punkten 5.

Uti *mom. a)* hade Utskottet, i öfverensstämmelse med af Kongl. Maj:t i ämnet framlagdt förslag, tillstyrkt:

att, för genomförande af delning utaf Kungadömets nuvarande domsaga, anslaget till Svea Hofrätt med derunder lydande justitiestat måtte ökas med 4,500 kronor, samt tjenstgöringspenningar och förvaltningskostnadsbidrag fördelas på sätt statsrådsprotokollet upptoge.

*Angående
delning af
Kungadömets
domsaga.*

I anledning af denna hemställan yttrade

Friherre Koskull: Jag anhåller värdsamligen att få yrka afslag på denna punkt i dess helhet. Jag anser nemligen, att innevarande Riksdag bör gå särdeles sparsamt till väga och icke bevilja några *nya* anslag för andra ändamål än dem, som äro af allra högsta vikt och betydelse samt ytterst nödvändiga. På denna grund, och då jag icke kan finna den föreslagna delningen af nu ifrågavarande domsagor af den vikt, att den icke mycket väl kan uppskjutas till mindre bekymmersamma tider, anhåller jag om afslag på den föredragna punkten och beklagar, att jag härvid står i opposition mot Stats-Utskottet.

Herr *Lars Månsson* instämde med Friherre Koskull.

Herr *Sven Nilsson*: Jag hade icke kunnat vänta, att någon ledamot af Kammaren skulle kunnat haft skäl att yrka afslag på denna Utskottets framställning, helst anslaget är af så obetydlig beskaffenhet, och då en hel landsort uttalat sitt varmaste förord för förslaget. Det enda framställda skälet är dock ej heller af synnerligt

*Angående
delning af
Kungadömet's
domsaga.
(Forts.)*

stor vigt. För min del kan jag icke gå så långt i sparsamhet, att jag kan heka ett så billigt anspråk som detta, då en hel orts befolkning uttalat sina önskingar derom, och dess uppfyllande dessutom är för rättskipningens gång af högsta behof påkalladt. Jag anhaller derföre på det varmaste om bifall till Stats-Utskottets föreliggande förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Det har icke varit utan en viss tvekan jag för min del biträdt Stats-Utskottets nu föreliggande förslag. Den omständigheten, att den person, som för närvarande sköter domsagan, icke är öfverhopad af embetsgöromål, en omständighet som anförts såsom hufvudskäl för afslag å förslaget, må visserligen i viss grad tala emot domsagens delning, men är dock alldeles icke något tillräckligt bevis för obehöfligheten af delningen. Jag har emellertid tillstyrkt förslaget på den grund, att domsagens hela befolkning enhälligt uttryckt den önskan, att domsagan, hvilken nu är två gånger större hvad folkmängden beträffar än de flesta andra domsagor, måtte blifva delad. Afsloge man Kongl. Maj:ts framställning om domsagens tudelning, skulle det nemligen vid sådant förhållande kunna komma att se ut, som om man gjort detta derföre, att domsagens 80,000 innevånare äro allt för fredliga och laglydiga i jemförelse med befolkningen i andra domsagor, och att motsatsen skulle hafva varit ett giltigt motiv för Riksdagen att bifalla framställningen.

På de skäl, jag nu i korthet anført, kan jag icke annat än yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Lars Ersson: Herr Talman, mine Herrar! Jag vill härmed i största korthet blott nämna, att den förste talaren alldeles icke motiverat sitt yrkande om afslag å det föredragna momentet. Han talade visserligen något om att det för närvarande var så dåliga penningetider, och deri kan han väl hafva rätt; men nog synes det mig besynnerligt, om detta skulle anses innebära tillräckligt skäl för afslag af den ifrågasatta delningen af den största bland de domsagor som i denna punkt afhandlas. I likhet med Herr L. O. Larsson är jag af den tanken att den omständigheten att Kungadömet's domsaga icke gifver full sysselsättning åt sin domare icke utgör tillräckligt motiv för att motsätta sig den delning som här är föreslagen. Att folket är laglydigt och fridsamt inom denna domsaga, något som väl kan räknas till de största medborgerliga dygder, kan väl derföre icke vara skäl för Friherre Koskull att yrka afslag å Utskottets förslag? Jag endast frågar. Jag tycker att Kongl. Maj:t i första hand och Stats-Utskottet i andra hafva i denna sak handlat så rättvist som möjligt, och jag får derföre på det varmaste tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, och propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Mom. b)

Blef jemväl bifallet.

Mom. c)

Bifölls i enlighet med den utdelade rättelsen.

I det derpå följande momentet, enligt rättelsen *mom. d)*, hade Utskottet hemställt:

*Angående
delning af
Lifgedingets
domsaga.*

att Häradshöfdingen Carl Fr. Abenius, derest Daga härad blefve Lifgedingets domsaga fränskildt, måtte berättigas att dels under sin återstående tjenstetid, utöfver de på återstående delen af domsagan anslagna tjenstgöringspenningar, af statsmedel, som Kongl. Maj:ts särskildt anvisade, uppbära 200 kronor, dels ock tillgodonjuta den af honom förbehållna boställsafkastning.

Efter uppläsning häraf lemnades ordet på begäran till

Friherre Nordenfalk, som yttrade: Mot Nyköpings läns södra domsagas delning, på sätt i mom. a) af den föredragna punkten är föreslaget, har jag så mycket mindre haft något att invända, som jag såsom skäl för en sådan åtgärd stödjer mig vid hvad i denna sak yttras i Bil. till Kongl. Maj:ts proposition, der det heter: "*vid en delning på föreslaget sätt skulle äfven den minsta delen, bestående af Jönåker, Rönö och Hölöbo härad till och med i afseende å domaregromålen blifva fullt jemförlig med andra förutvarande domsagor.*"

I afseende å nu föredragna mom., som handlar om Daga härads eventuela fränskiljande från Lifgedingets domsaga, är jag deremot af något olika mening mot Stats-Utskottet. Jag tror nemligen att denna fråga är för tidigt väckt, enär befolkningen i den domsaga, dit Daga härad hör, icke ännu blifvit hörd. Frågan om Daga härads fränskiljande från Lifgedingets domsaga har, på sätt af bilagan till Kongl. Maj:ts proposition framgår, uppkommit på det sätt, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vid sitt yttrande öfver förslaget angående södra domsagens delning, utan någon från domsagens innevånare gifven anledning, hemställt, huruvida icke skäl kunde vara att Daga härad utbrötes från norra och förenades med södra domsagens östra hälft. Då, såsom jag nyss nämnde, häradets innevånare och öfriga i saken intresserade åtminstone ännu icke blifvit hörde, kan jag icke bedöma huru de betrakta denna delning. Att emellertid skäl för tvekan förefinnes, tyckes mig framgå dels deraf, att, derest delningen komme till stånd, desse häradsbors flertal torde, om de ej skola deltaga i nybyggnad af tingshus, komma på längre afstånd än för närvarande från sitt rättscentrum, dels deraf att en icke obetydlig olägenhet af denna delning och derigenom föranledda skiljda rättscentra uppstår för de innevånare i norra domsagan, som hafva egendomar i flera än ett af de sålunda skiljda häraderna, dels äfven deraf att de nuvarande fögderierna efter delningen torde behöfva undergå omdelning.

Men det är ock en annan möjlig följd af delningen, den jag tillåter mig vidröra, då den, efter hvad af tillgängliga handlingar framgår, icke synes mig hafva varit föremål för uppmärksamhet. Om

Angående
delning af
Lifgedingets
domsaga.
(Forts.)

nemligen Daga härad nu utbrytes ur norra och lägges till södra domsagans ena del, så kommer innevånarnes antal i den norra domsagan antagligen att understiga 40,000, till följd hvaraf domsagan, som för närvarande vid Riksdagen har två representanter, hädanefter endast finge en sådan, under det att södra domsagan, som nu ock har *tvenne*, komme att erhålla *fyra* representanter. Om vi gå till de officiela statistiska uppgifterna angående dem, som i Södermanland äro valberättigade vid riksdagsmannaval -- de senaste uppgifterna i detta fall äro som bekant för år 1874 -- så visar sig att, med tilläggande af Daga härads valberättigade till Kungadömets domsaga, der för 612 valberättigade erhålles en representant, under det att i norra domsagan en representant skulle komma på 1,460 valberättigade. Detta är ett missförhållande, som jag föreställer mig vara nog i ögonen fallande, att jag vidare skall behöfva uppehålla mig dermed.

En olägenhet, som skulle uppkomma af norra domsagans sammanslagning, sedan Daga härad blifvit derifrån utbruten, består deruti att Öster- och Vester-Rekarne beslutat begagna sig af omedelbart valsätt vid riksdagsmannaval, under det att det medelbara valsättet ännu kvarstår inom Åkers, Daga och Selebo härader. Då nu efter den föreslagna nya fördelningen af domsagor inom Nyköpings län Åker och Selebo härad skulle komma att ingå med blott ungefär en tredjedel af invånarnes antal i den nya valkretsen, så komma vid olika meningar dessa härads önskuingar i afseende å såväl riksdagsmannaval som valsätt icke att kunna göra sig gällande. Daga härads öfverflyttande från den norra till den södra domsagan skulle således, utom förut antydda förändringar, medföra den verkan, att denna medborgerliga rättighet skulle för den valkrets, jag har äran nu representera, väsendtligen reduceras, emedan Daga härad skulle ingå i den nya valkretsen med endast ungefär $\frac{1}{3}$ af innevånareantalet, under det att den norra domsagan skulle komma att bestå till $\frac{1}{3}$ -del af Åkers och Selebo härader och till $\frac{2}{3}$ -delar af Öster- och Vester-Rekarne. Det är visserligen möjligt, att, då den ifrågasatta förändrade organisationen blefve tillämpad, innevånareantalet i den norra domsagan ökats så, att det då uppgår till 40,000; men för en sådan förmodan finnes för den närmaste framtiden föga sannolikhet, enär folktillökningen i norra delen af länet fortgår långsamt, i följd af dess närhet till huvudstaden, dit befolkningen till någon del drager sig.

På grund af hvad jag sålunda anført rörande frågans ej utredda skick borde jag möjligen yrka afslag på detta moment. Jag gör det emellertid icke, emedan detsamma innehåller endast ett *alternativt* förslag, och jag hyser den tillit till vederbörande, att frågan blifver noga pröfvad, innan förslaget sättes i verket. Men deremot tillåter jag mig att till Hans Excellens Herr Justitieministern, under hvars handläggning denna fråga ju kommer, framföra en anhållan, att, innan denna för här berörda härader i flera hänseenden viktiga förändring företages till afgörande, dessa måtte blifva i saken hörde. Jag tror mig hafva gifvit skäl för uppgiften att de deraf beröras. Jag vet väl, att för frågans afgörande förutsättes, att vederbörande skola deri först höras, men jag hemtar anledning till min erinran att hela

domsagan räknas till "vederbörande" uti ett meddelande, som jag i förrgår afton mottog. Jag hade nemligen efterhört, huru härmed förhöll sig, samt derpå erhållit det besked, att Konungens Befallningshafvande remitterat ärendet till domhafvanden; och från denne, till hvilken jag vändt mig med en förfrågan hvilka skulle höras, har jag erhållit följande telegram: "endast Daga häradsboer höras i öfverflyttningsfrågan, och detta sker nästa onsdag."

*Angående
delning af
Lifgedingets
domsaga.
(Forts.)*

Jag kan icke neka till, att jag anser mig i det föregående hafva framställt tillräckliga skäl för min uppfattning, att frågan berör flere än Daga häradsboer; och jag anser därför rätt och billigt, att äfven dessa andra varda deri hörde. Jag vore nästan böjd våga gå ännu ett steg och förmena att, om en pluralitet af ett eller annat skäl kommer att tillstyrka den ifrågavarande förändringen, deras mening, som vilja bibehålla det bestående, torde kunna tagas i betraktande.

Jag glömde i det föregående fästa uppmärksamhet å att valrätten till denna Kammare ingalunda af Lifgedingets innevånare försumrats; då i dessa val i medeltal öfver hela landet deltagit endast 8,10 proc. af de valberättigade, hafva i Lifgedingets domsaga de i valen sednast deltagandes antal i medeltal uppgått till 20,4 procent, eller ej långt från den högsta medelsiffrå, denna rösträtt på landet vid medelbara val uppnått.

Jag vågar hoppas, att den anhållan, jag nu tagit mig friheten framställa, att hela domsagans mening före frågans afgörande måtte inhentas, icke skall anses olämplig; och jag röstar för det föredragna momentet, viss, att Riksdagen med trygghet kan i denna fråga lägga afgörandet i dens hand, för hvars rättrådighet ingen svensk man satt ett frågetecken.

Herr Nils Larson: Jag trodde, då jag hörde början af den föregående talarens anförande, att han skulle yrka afslag på den föredragna punkten; och detta var orsaken, hvarföre jag begärde ordet, emedan jag vill komma till ett motsatt resultat. Nu har jag emellertid af slutet förnummit, att han icke gjort ett sådant yrkande, som jag förmodade han skulle göra, och att hans föredrag endast innebar en enskild framställning från honom till vederbörande, om hvad han anser böra tagas i akt vid afgörandet af frågan om Daga härads fränskiljande från Lifgedingets domsaga. En sådan fråga är emellertid nu icke föreslagen Riksdagen till pröfning; nu är endast fråga om, huruvida Riksdagen vill medgifva att, i händelse Daga härads skiljande från Lifgedingets domsaga kommer att ske, häradshöfdingen Abenius må vara berättigad att under sin återstående tjenstetid af statsmedel uppbära 200 kronor årligen såsom tjenstgöringspenningar.

Jag har icke vidare i saken att yttra med anledning af de anmärkningar, den ärade talaren framstälde, och slutar därför med att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! I händelse man i korthet skulle vilja angifva hvad den ärade talaren från Södermanland åsyftar,

Angående
delning af
Lifgedingets
domsaga.
(Forts.)

så är det icke annat än att vid regleringen af ifrågavarande två nya domsagors områden politiska hänsyn skola göras gällande. I detta afseende talade han om helgden af bestående medborgerliga rättigheter (ett uttryck, som äfven förekom i Herr Lars Erssons korta anförande) och om mera sådant. Emellertid, öfversätter man hans tal, är meningen uppenbarligen den, att han icke vill det Daga härad fränskiljes Lifgedingets domsaga, för att förenas med den ena af de tvenne mindre domsagor, hvori Kungadömets domsaga kommer att delas. Han vill icke detta, emedan han befarar, att i förutsatta händelse antalet representanter i Andra Kammaren från Lifgedingets domsaga, af hvilka han sjelf är den ene, skulle blifva mindre än det för närvarande är. Den ärade talaren var till och med nog naiv att uppmana Hans Excellens Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet att vid ärendets vidare behandling taga hänsyn till hvad han sålunda anmärkt och att, äfven om pluraliteten inom Daga härad komme att uttala sig för en förening med den andra domsagan, likväl beakta minoritetens motsatta mening. För min del tror jag att det vore att beträda en mycket farlig väg, om man vid reglering af domsagor skulle taga hänsyn till deraf uppkommande politiska följder. Hvad särskildt angår den beslutade delningen af Kungadömets domsaga i tvenne, så har jag funnit de därför i den Kongl. propositionen anförda skäl synnerligen svaga. Svea Hofrätt har ock i sitt underdåniga utlåtande afstyrkt delningen och Konungens Befallningshafvande har nära nog gjort detsamma. Det oaktadt underlät jag att vid föredragning af mom. litt. a) uppträda mot förslaget om delningen, emedan jag såg saken endast från synpunkten af det önskliga, att genom delningen bereda domsagans innevånare fördelen af en snabbare rättskipning och icke föreställde mig, att någon i en dylik fråga ville inlägga politiska moment. För min del gör jag mig förvissad om, att den ärade talarens till Hans Excellens Statsministern och Chefen för Justitie-departementet riktade uppmaning icke skall vinna något gehör.

Friherre Nordenfalk: Den siste talaren har icke egnat mitt yttrande den uppmärksamhet, att han har rätt förstått mig. Deröfver vill jag icke uttala min förundran; men då talaren vändt sig direkt mot mig, anser jag mig böra fästa uppmärksamheten på att min begäran gick derpå ut, att alla de, hvilkas rätt och intresse här är i fråga, måtte före frågans afgörande blifva hörda. Jag erinrade derjemte att, enligt mig tillhandakommen uppgift, detta hörande ej syntes komma att omfatta alla dem, hvilka det enligt min åsigt borde omfatta. Mitt resonnement för öfrigt må stå för min räkning — min anhållan tror jag fortfarande icke vara obefogad.

Öfverläggningen förklarades slutad; hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Äfvenledes bifölls hvad Utskottet i slutet af den förevarande punkten yttrat.

Punkterna 6—12.

Blefvo derefter, hvar för sig, af Kammaren bifallna.

Som tiden redan långt framskridit, uppsköts den vidare föredragningen till kl. 7 e. m., då enligt utfärdadt anslag detta sammanträde komme att fortsättas; och åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidein
Gustaf Westdahl.